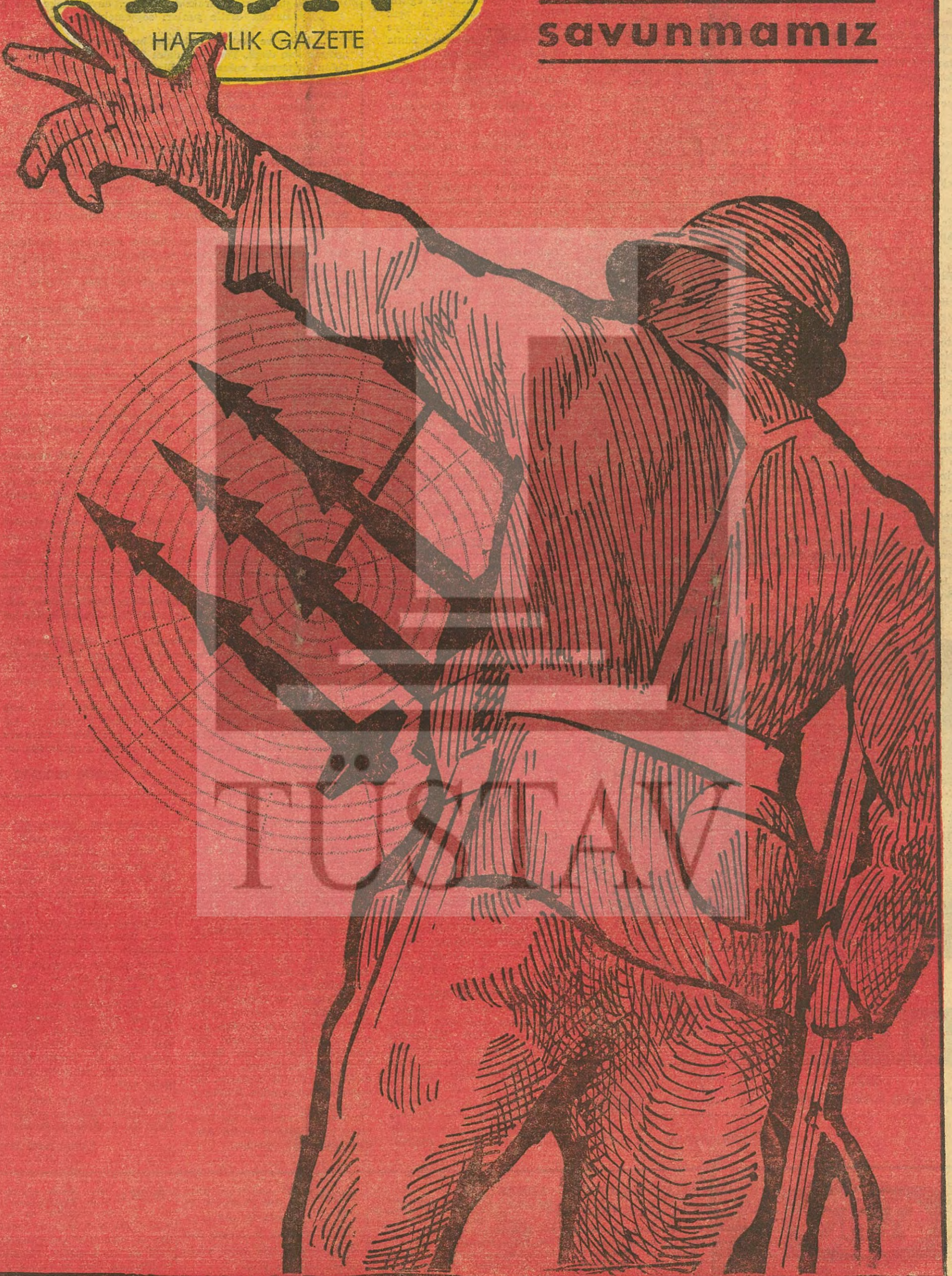

YÖN

HAFTALIK GAZETE

Millî

Savunmamız

OKUYUCU'DAN YÖNE

Millî Kurtuluş Mücadelesi ve TİP

Türkiye İşçi Partisinin unutulmaz Malatya Kongresinin unutulmaz başkanı, orada değerli bir delegayı susturmak için kendi kullandığı sıfatla «ben Çetin Altan bey», alarm vermekte devam ediyor. Bilinçli toplumluların ve içten vatanseverlerin yıllardır duyulan çağrısına, TİP yöneticilerinin ve etraflarındaki bir avuç kapıkulunun nasıl bir panik havası içinde olduklarını iyice belli eden bir telâşla, katılıyor: «Bütün uyanık güçler, birleşmelidir.» diye haykırıyor. Doğrudur; bütün uyanık güçler, bütün güvenilir kuvvetler, emperyalizme uşak olmayan bütün unsurlar, birleşmelidir.

Ama böyle bir birleşmenin bir takım vazgeçilmez esasları da gürültüye getirilmemelidir. Bir defa, böyle bir birleşme devamlı, uzun süreli olmalı. emperyalizmin ve ona uşaklık edenlerin yurdumuzdaki askeri, siyasi kültürel ve iktisadi bütün köprübaşları milli kuvvetlerin eline geçinceye kadar, yani yurdumuzda emperyalizm yenilinceye kadar yürütülmelidir. Yoksa TİP yöneticilerinin kulaklarını tırmaladığı anlaşılabilir mekanizma şakırtıları sustuktan sonra, yeniden, küçük kurnazlıklarla mızıkçılık çıkarıp hâkim sınıfların ve çevrelerin dümen suyuna girmek art düşüncesi ile girişilecek böyle bir geçici birlikten hayır beklenemez. Yani «köprüyü geçinceye kadar...» tutumu, bir millî güç birliği siyaseti ile bağdaşması mümkün olmayan bir küçük açığözlük olarak kalır ve kimseleri de aldatamaz. Sonra, millî kuvvetlerin bu güçbirliğinin, TİP yöneticileri-

nin ve onların etrafını saran bir avuç kapıkulunun etrafında ve yönetiminde gerçekleşmeyeceği anlaşılmıştır. Bu dar kadro, Türk işçi sınıfını toplayamadığı gibi, yüksek tahsil gençliğini ve hattâ sosyalistleri bölmüş, kendi tabii dayanaklarını kendi parçalamıştır. Beş uzun yılın tecrübesi, yeni denemelere lüzüm göstermeyecek kadar açıktır. TİP gibi bir partinin bu en tabii unsurlarını bu kadar bölenler, bütün milli kuvvetleri etraflarında toplamak ve yönetmek iddiasını, artık, bırakmalıdırlar. Kaldı ki böyle bir mücadelenin önder kadrosu olacak istek ve inançtan da yoksun görünüyorklar. Adalet Partisi ile son zamanlarda çıkan üç çatışmanın üçünde de tahrik, bu iktidar çevrelerinden gelmiştir; buna karşı ortanın soluna çatan, onu kıskırtan, hayli zamandır, hep TİP yöneticileri oluyor. Ya kim yönetecek bu birliği? Sorusu da, günün sorusu değildir. Önemli olan, güçbirliğinin meydana gelip toplum ve siyaset hayatımızda etken olmaya başlamasıdır. Mücadele, önderlik mücadelesi değil, millî kurtuluş mücadelesidir. En yeterli olan, bayrağı alır, önde yürür.

Halka en yakın lider olmak, halkı temsil etmek iddiasındaki Cerkes Etem, ağızındaki bolşevik terminolojiye ve bolşevik olmak iddiasına rağmen, kavganın yarısında emperyalizmin âleti, istilacı Yunan Ordusuna teslim oldu. Türk yurduna bâğımsızlığı ve haysiyeti getiren mücadeleyi sonuna kadar yürütenlere ise, bugün, «Osmanlı tipi ceberrut devletin halk düşmanı mirasçıları» deniyor.

Önce, aklımızı, hem de uzun süre için, başımıza topladığımızı ispat edelim.

Cemal Atılğan — ANKARA

Hangi açık oturum?

Sayın Fakir Baykurt, Gazetelerden öğrendim, Millî Eğitim Bakanlığı yüksek adamlarını öğretmen ve eğitim konularını tartışmak için açık oturuma çağırmışsın. Türkiye Öğretmenler Sendikası adına bu çağırışı yapmışsın.

Her işin açıkta, halkın gözü önünde görüşülmesine, gerçekleri tüm çıplaklığıyla söylemeğe alışkın Türk öğretmeni-ne karşı ne diyecekler? Yaptıklarını bilerek kamu gözünden saklamak isteyenlerle hangi açık oturum?

Keyfi işlemlerinin yüzlerine çarpılacağını göreyek Y. Ziya Bahadın'ın gensoru önergesini önyargı ile reddedip minderden daima kaçan insanlarla mı açık oturum?

Gelirler mi Fakir, gelirler mi açık oturuma dostum? Yaptıkları işlerin haraç mezat meydana dökülmesini isterler mi?

Halkı, adaleti, toplum, yurt sorunlarını öğretmeğe çalışan öğretmenlerle, politika hastalığından, kurtulamayan insanlarla mı yapılacak açık oturum?

Kapalı kapılar arkasında kendi amaçlarını gizli gizli gerçekleştirmeğe çalışanlarla, Türk Millî Eğitiminin amaçlarını gerçekleştirmeğe çaba gösterenlerle mi açık oturum?

Ne diyecekler? Atatürk'ün Bursa Nutkunu okudukları, köylüye Atatürk'ü tanıtmaya çalıştıkları için Anamur'daki sekiz öğretmenin çoğunu aç bırakanlarla mı açık oturum?

Sınıfta A B C değil de, millî kaynaklarımızı, sınıfta X ve Y'nin ötesindeki gerçekleri, sınıfta yurdunu ve Ulusunu sevmenin yollarını, sınıfta insan sevgisini, sınıf dışındaki toplumumuzun gelişmesi için yapılan çalışmalarını anlattığından ötürü keyfi bir emirle yasa dışı işlemlere başvurarak Amasya Lisesinin dört ülkücü öğretmenini açığa alanlarla mı açık oturum?

Horasan'da öğretmene saldırılan, hükümet binasını basan yobazlara pey veren, devrimci öğretmenlere sahip çıkamayanlarla mı açık oturum?

Türk öğretmenine barış gönüllüsü kadar değer vermeyen zihniyet sahibi milliyetçilerle mi (!) açık oturum?

Çok safsınız Fakir, çok safsınız dostum. Veya başka türlü tanımlıyayım sizi: Genç olduğunuz halde İnönü kadar sabırlı bir kişi.

Yürekli olduğunuzu bilirim. Millî Eğitim Bakanlığının başındakilerden çok daha iyi Türk Ulusunun eğitim sorunlarını bilirsiniz. Verseler size daha iyi yaparsınız. Bu benim yargım.

Bakınız, Tercüme Bürosunun seçkin profesörleri ve sanatçıları protesto için istifa ettiler. Türk diline, Türk Kültürüne kendilerine göre biçim vermek isteyenlerle, kalıplaşmış, donuklaşmış insanlarla tartışmanın yararı olur mu?

Ben diyorum ki, cepheler apaçık belli olmuştur. Dursun Akçam Ülküdaşımın deyimidir sanırım, «Bu savaş Atatürk

ALKILIÇ'IN YARGITAY DİLEKÇESİ

Şadi Alkılıç'ın Birinci Yargıtay Dairesini reddi üzerine, dâvaya bakacak olan Dördüncü Yargıtay Dairesi, dosyayı henüz inceleyemediği için dâva ileri-ki bir tarihe bırakıldı. Alkılıç, dâva dilekçesine ek yazısında özetle şunları söylemektedir:

... Haklı ve mağdur olduğum bu dâvada, kendimi kurtarmak için değil, Türkiye Adalet Tarihini bu feci adli hatâdan kurtarmak yolunda bu dilekçemi kaleme aldım... Mevzu bahis olan hür dünya muvacesinde Türkiye'de fikir hürriyetinin var olup, yok olması problemidir.

Meslekleri dışında olduğundan, hâkimler ve savcılar, sosyalizm ve komünizm konusunu aslâ lâıkiyle bilmemektedirler. Bu hususu dâvamın beş yıllık seyrinde gördüğüm gibi, kendi öz evladım da başarılı bir hâkim ve damadım da ehliyeti yüksek zeki bir savcı olduğu hâlde onların da sosyalizm ve komünizm konularında hiç bir şey bilmeyişlerinden müşahede etmiş bulunuyorum. Binaenaleyh dosyadaki ünlü yedi bilirkişinin, «Yazıda komünizm propagandası yoktur» hükümlü lehte raporlarına ittiba etmekten başka adli yol yoktur...

... Bu durumda, bilhassa, benim makalemi yazdığım 1962 yılına nazaran Türkiye entelijansiasındaki muazzam değişiklikler nazarı itibara alınmaz ve aleyhimdeki kararda ısrar edilirse, bu netice benden ziyade Türk Adliyesi için elim olacaktır...

... Benim sosyalizm hakkında yazdığım dâva konusu makalemın neşrinden bu yana 5 yıl içinde köprülerin altından çok sular geçti... Türkiye üniversitelerinde ve aydın çevrelerde sosyalizmin benimsemesi aldı yürüdü. Artık aslâ durdurulamıyacak bu fikir cereyanını benim hapis edilişimle önlemeye çalışmak, nehir akıntısını saman çöpi ile durdurmaya uğraşmaktır ki, yalnız bu determinizm dahi mahkûmiyetimin yersizliğini ispata kâfidir...

... Aynı dâvada iki defa beraat ettikten sonra her nasılsa bir zuhul eseri verilen mahkûmiyet kararının beraata tebdili zarurî görülmektedir.

Bu dâva yalnız bir ceza dâvası değil, bir tarih oluşumu dâvasıdır. Ben mahkûm edilebilirim, fakat sosyalizm aslâ mahkûm edilemeyecektir. Bu dâvanın tarih huzurunda da görüleceği, tarih huzurunda dahi hesap verileceği unutulmamalıdır...

... Türkiyemiz dünyadan tecrit edilmiş, seyyarelerden birindeki bir ülke değildir. Fikirler serbestçe konuşulacaktır. Demokrasi var oldukça başka çaresi yoktur.

... Bu halkı sömürenler değil, onun için fedayı can eden bizler asıl bu memleketin sahipleriyiz. Halkımızın iyiliği ve refaha erişmesi için konuşmak, yazmak ve çalışmak en mu-kaddes hakkımız ve en baş vazifemizdir. Şehit binbaşı doktor babam gibi, benim için de sevgili Türkiyem yolunda şehit olmak en büyük şereftir.

Dikkat buyurulursa makalemde aynen, «Sosyalizmin kanun zoru ile tatbikatı demokrasi kurallarına da uygun düşecektir» cümlesi vardır. Böyle bir cümlemin yer aldığı makaleyi komünizm propagandası sayan hüküm karşısında söyleyenecek hiç bir şey yoktur...

... Bu dilekçe ile maksadım, kendimi değil, Türkiyemizin fikir hürriyetinin haysiyet ve şerefine kurtulması, Adliyenin manevî şahsiyetinin zaferinin teminidir. Cezamın beraata tebdilini yüksek heyetinize tekrar saygılarımla arz ederim efendim.

ŞADI ALKILIÇ

BİR ADET

OPON

Sizi HUZURA KAVUŞTURUR

Boş yere ıstırap çekmeyiniz
OPON,
baş, diş, adale, lumbago,
romatizma ve sinir
ağrıların teskin eder.
OPON,
günde 6 tablete kadar
alınabilir

YENİ AJANS —/25

HAFTALIK FİKİR VE SANAT GAZETESİ

Kurucuları: Cemal Reşit EYUBOĞLU, Mümtaz SOYSAL, Doğan AVCIOĞLU, İmtiyaz Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Doğan AVCIOĞLU

ADRES: İdarehane: Gazeteciler Mahallesi, Blok: D-Daire: 11 Çankaya/Ankara Tlf: 176989.

Her türlü yazışma için adres: P.K. 512 — İstanbul İstanbul Bürosu: Mollafenari Sok. 30/32 Cağaloğlu/İstanbul Telefon: 22 95 70

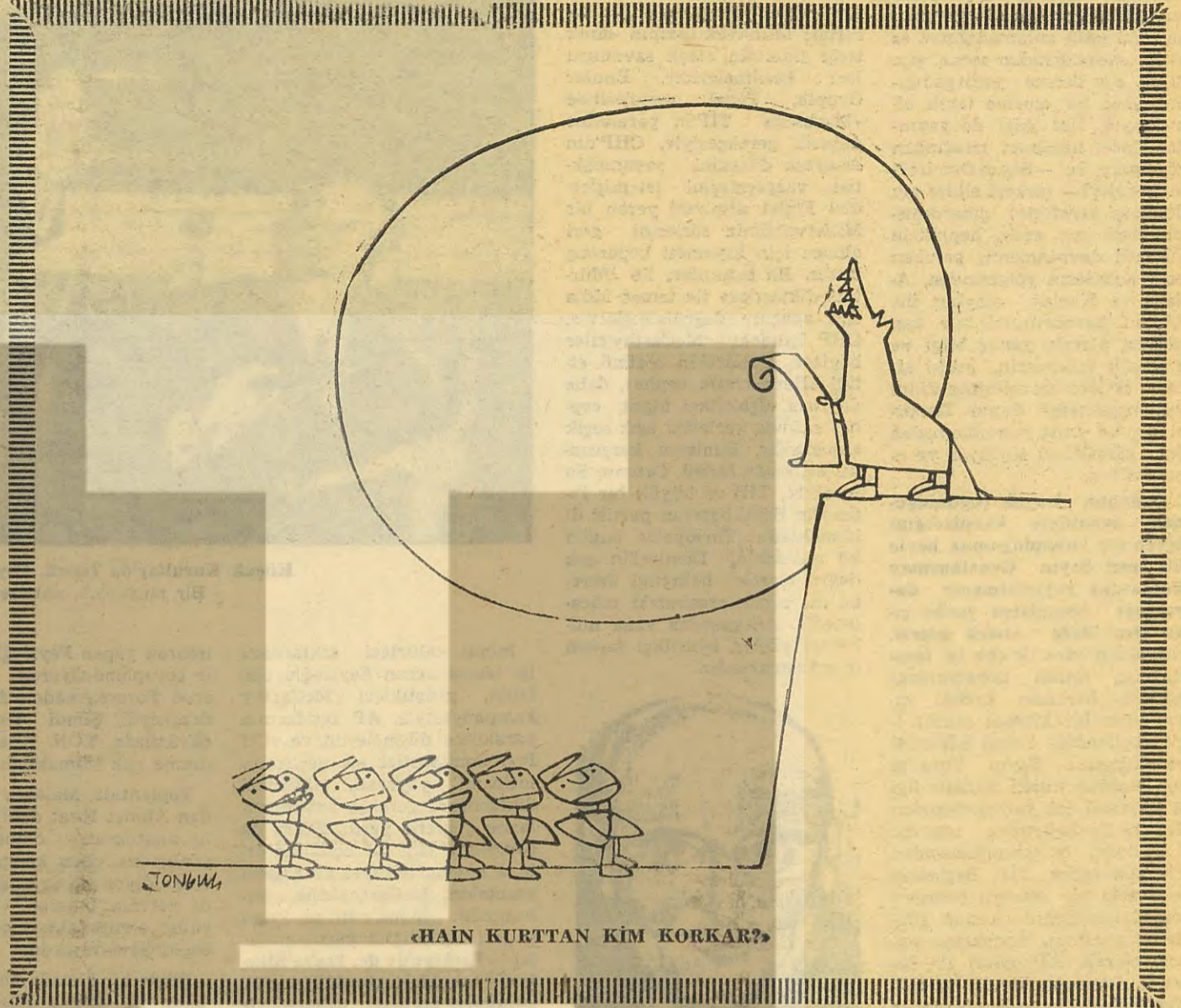
ABONE Bir yıllık (52 sayı) 60 TL. 6 aylık (26 sayı) 30 TL. 3 aylık (13 sayı) 15 TL. Yurt dışı abonelerde bu fiyatlara posta pulu bedeli kadar ilâve yapılır. Geçmiş sayıların fiyatı 2.5 liradır.

İLÂN: Beher sütunda santimi 25 TL'dir. Sürekli çıkacak ilân ve reklâmlar ile yayın ilânları için özel indirimler yapılır. İlan ve reklâmların yayınlanmasından ötürü hiç bir sorumluluk yüklenilmez. Basıldığı yer: Vatan Matbaacılık A.O.

Millî Güvenlik Kurulu Ne Yapar ?

Millî Güvenlik Kurulunun yazarlarla ilgili toplantısından beri, iktidar çevreleri sola karşı geniş bir kampanyaya girişmişlerdir. Demirel hücum işaretini vermiş, onu AP Grubunun «her türlü kanunî tedbiri almaya hazırız» yolundaki dehşetengiz bildirisi izlemiştir. Senato'da ünlü İçişleri Bakanı Sükan, «Mao'cu yazarı tevkif etik» diye çalım yaptıktan sonra şu açıklamada bulunmuştur: «Türkiye Cumhuriyetini pâyidar kılmak için bu çeşit hareketlere yeltenenleri susturmak üzere yaptığımız hazırlıklar son safhadadır!». Onbeş yaşındaki çocukları komünistlikten içeri attırmakla işe başlayan Sükan, Senato'da, bizim yerli komünizm tüccarlarının uydurdukları «Moskova'nın Türkiyedeki solculara verdiği 18 maddelik son talimat»ı ciddi ciddi okumuştur! AP müteahhitlerinin gazetelerinde yıllardır sık sık boy gösteren bu deli saçması, «Moskova'nın son talimatı» diye, devlet ajansı tarafından yayınlanmıştır! Ardından «ilerici yazarlarla mücadele kanun tasarısı» piyasaya sürülmüştür. «Temel hak ve hürriyetler»i koruduğu söylenen tasarı, Hitler'in bile başaramadığı bir hukuk şaheseridir. Tasarı, kapkaççı sınıf ve zümrelerin eleştirisini, «millî bütünlüğe zarar verir» gerekçesiyle yasaklamaktadır. Karikatüristlerimize sermaye teşkil eden bu kapkaççı zümreleri, «tezyifkâr sıfatlarla toptan kötülemek» ağır bir suçtur. «Sovyet Rusya kalkınmıştır» demenin cezası, 10 yıl ağır haptir. «Kamu düzenini bozabilecek» yayınlar yasaktır. Başında bulunduğu millî şirketi değil de, yabancı petrol şirketlerini savunan genel müdürü eleştirenlerin, savcılar doğrudan doğruya yakasına yapışacaklardır. Üstelik, bütün bu cezaları, Adalet Bakanlığınca lüzum görülen yerlerde kurulacak «özel mahkemeler» verecektir. Bilirkişiler dahi, özel bir listeye bağlanacaktır. Bu hâliyle tasarıya, «hâkim sınıfları ilerici yazarların şerrinden koruma tedbiri» adı verilebilir. Gerekçesi bir türlü yazılmayan 141. ve 142. yi çok yetersiz buldukları için, AP iktidarının yüksek hukukçuları, bütün açık kapıları kapayan bir ucubeyi dünyaya getirmişlerdir. «Temel hak ve hürriyetlerin korunması» gibi çok âsil bir kılıf taşıyan bu tasarıyı, kanunlaştığı takdirde, Anayasa Mahkemesi, Anayasaya aykırı bulmaya her halde cesaret edemeyecektir.

Fakat ne yalan söyleyelim, her şeyi yasaklamaya yönelen bu hukuk ucubesini biz çok yetersiz bulduk. Zira ilerici yazarlar, genellikle, Marks'ın yaşadığı günlerdeki tipte klâsik bir sınıf mücadelesinin peşinde değillerdir. Yürütülen, bir millî mücadeledir. Solcular, emperyalizme ve emperyalizmin işbirlikçileri olan gayri millî unsurlara karşı milletçe bir mücadele verilmesini istemektedirler. Bu sebeple, tasarının gerçekten etkili olabilmesi için, «milliyetçilik yasaktır», «yabancı petrol şirketleri eleştirilemez», «soyguncu yabancı özel sermayeye toz kondurulamaz», «emperyalizme karşı çıkmak vatana ihanettir», «dostumuz Amerika Birleşik Devletlerinin

«HAIN KURTAN KİM KORKAR?»

dokunulmazlığı vardır», «ikili anlaşmalardan söz edilemez» gibi yeni hükümlerle zenginleştirilmesi gereklidir. Ne var ki, tavsiyelerimiz üzerine, bu boşluklar doldurulsa dahi, sayın kompradorlarımızı korumak yine mümkün olmayacaktır. «Millî birliğimizin vazgeçilmez unsuru kompradorların, vatanseverlik gereği giriştikleri marifetlerin» çoğu, kanuna uygun bir üslupla yine yazılacaktır. Menderes iktidarının en şiddetli baskı günlerinde, yayın yasaklarına rağmen, meselâ Topkapı olayını «tarih» başlığı altında, olduğu gibi yazdığımızı hatırlamaktayız. Bu sebeple, «bütün fenalıkları bir anda kaldırmaya muktedir bir lider» zuhur etmedikçe, derme çatma bir demokrasi düzeninde dahi, basın hürriyetini kısıtlama teşebbüsleri ters tepmeye mahkûmdur. Menderes denemesi ortadadır. Ama bu denemeden akıllanmıyanlar, canları istiyorsa buyursunlar, güçlerinin yettiği bütün tedbirleri alsınlar, vız gelir.

Üzülüğümüz tek nokta, Millî Güvenlik Kurulunun, asıl görevleri unutturularak, hiç ilgilenmemesi gereken bu tip konuların içine sokulmasıdır. Yazar Çetin Altan'ın dokunulmazlığının kaldırılması, özel surette hazırlanan İlhami Soysal dosyasının incelenmesi, her halde millî güvenliğimizi ilgilendiren önemli konulardan değildir. Savcıların görevini, Millî Güvenlik Kurulu değil, savcılar yapmalıdır. Üstelik, Millî Güvenlik Kurulunu ilgilendirmesi gereken çok önemli konular ortadadır.

Her şeyden önce, millî savunma ve güvenliğimizin özünü teşkil eden ikili anlaşmalar meselesi vardır. 1960'tan önce mevcut Millî Savunma Yüksek Kurulunun, bu hayatî konudaki ilgisizliğinin nele mal olduğu açıktır. Tabii Senatör Haydar Tunçkanat, daha geçen hafta Senato'da bu acı gerçeği dile getirmiştir: «Millî Savunma ve güvenliğimizle yakından ilgili olan ikili anlaşmalar üzerine de bu kurul eğilmemiş, sayıları 55'e varan anlaşmaların neler olduğu ve bunların her biri ile yabancılara ne gibi imtiyazlar verildiği dahi, Dışişleri ve Millî Savunma Bakanlıkları tarafından bilinmemekteydi. En gizli askerî sırlarımız yabancılara verilirken, bu kurul vazifesi olduğu halde müdahale etmemiştir.» Bu büyük ihmalî açıklayan Tunçkanat sormaktadır: «Bu anlaşmalar, değiştirilmeleri bahis konusu olduğu şu günlerde, temel görüşleri alınmak üzere Millî Güvenlik Kuruluna götürül-nüş müdür?» Ve yine Tunçkanat sormaktadır: «Petrol boru hattının inşasında çalışan işçilerin müteahhitle alacak ve verecek yüzünden çıkan grevi, millî güvenliğimizle ilgilidir diye karar alarak durduran Millî Güvenlik Kurulu, acaba çok daha önemli olan, Batman — İskenderun boru hattının askerî ve stratejik önemini millî güvenliğimizle yakın ilgisi ortada dururken, bu hattın yabancılara

eline geçmesi için sarfedilen çabalara niçin bir set çekmez? Bu husustaki temel görüşü nedir?» Bu arada Tunçkanat, Kurulun önemli bir noksanını belirtmektedir: «Bugün hâlâ millî güvenlik ve kalkınmamız için çok önemli olan maden cevherlerimizin ve ürünlerimizin değerini anlamış değiliz. Millî güvenliğimizle, iktisadî kalkınmamızı ve sanayileşmemizi bir türlü irtibatlandıramıyoruz. Ve modern sömürgeciliğin nasıl uygulandığını bilmiyoruz.» Bunun içindir ki, Anglosakson tekeli, bor madenimizi, NATO'nun stratejik maddeler listesine aldrıp kendi satışını garantilemekte, bizim satışımızı engellemekte ve sonra Türkiye'ye yardım yapan Konsorsiyumda müşavir hissedarı Wilkinson Efendinin baskısı ile bor yataklarımızı kapatmaya kalkışmaktadır. Yardımın bedeli, zengin maden kaynaklarımızın Anglosakson tekeline peşkeş çekilmesidir.

Savcıların görevi olan konulara eğilen Millî Güvenlik Kurulundan, yeni sömürgeciliğin bu tipik örnekleri ile ve ikili anlaşmalarla ilgilenip ilgilenmediğini sormak hakkımızdır. Bir Çetin Altan'ın, bir İlhami Soysal'ın susturulması ve fikir özgürlüğünü kısıtlayıcı tasarılar hazırlanması AP iktidarının güvenliği ile ilgili olabilir, ama herhalde Türkiye'nin güvenliği ile ilgili değildir.

Doğan Avcioğlu

İşbirlikçi faşizmle savaş!

Tural olayını Parlâmentoya getirme görevi, herkesten önce Tabii Senatörlere düşerdi. Ahmet Yıldız, arkadaşları adına, bu görevi cesaretle ve şerefle yaptı. İktidarın nasıl oyunu na geldiğini açıkladı: Büyük bir saygı beslediğimiz yüce bir makamda bulunan komutanın amacını hâlâ anlamadığımız eski bir mektubundan sonra, şimdiki öce, son derece yadırgadığımız yeni bir emrine tanık olmaktadır. Her ikisi de yayından önce, hükümet tarafından görülmüş ve —Sayın Demirel'in ifadeleri— (askerî elbise giydirilmiş kıyafette) çıkarılmıştır. Hele son emir, hepimizin dikkatli davranmamız gereken bazı konuların gölgesinden, Adana ve Kızılay olayları ile, öğrenci hareketlerini bile kapsamına alarak, yanlış bilgi ve maksatlı telkinlerin etkisi altında iktidar çevrelerinin dilini kullanmaktadır. Sayın Demirel de, bu emri yayınlanmadan önce gördüğünü söylüyor ve onu övüyor.

Ordunun büyük çoğunluğunun üzüntüyle karşıladığını öğrenmiş bulunduğumuz böyle bir emri Sayın Genelkurmay Başkanına yayınlattımın dayacağı hesapların yanlış çıkacağını ifade etmek isteriz. İhtilâlden önce de çok iyi tanıdığımız, ihtilâl dönemindeki görevini herkesin bildiği, yayınlanan bir kitapta ihtilâl için kullandığı övücü sözlerini okuduğumuz Sayın Tural'ın son mektubundaki ihtilâl ile ilgili sözlerini çok yadırgadığımız üzüntü ile belirtmek isteriz.

Yıldız'ın bu konuşmasından bir gün sonra, TİP, Başbakan hakkında bir gensoru önergesi verdi. Önergenin okunup gündeme alınması. Anayasaya aykırı olarak, AP oyları ile öndendi. Gensoru, Kamu İktisadî Teşebbüsleri raporlarının müzakeresi bitirilince ele alınacaktır. Anayasanın geniş izahını yapan 11 sayfalık gensoru önergesinde TİP, şöyle demektedir: «Yüce Meclisin Türkiye'de faşist bir darbe teşebbüsüne asla meydan veremeyeceğine ve etiketi ne olursa olsun bu memlekette bir dikta rejiminin kurulmasına imkân bırakmayacağına inanıyoruz.»

Komünist ihtilâli hareketi, işçilerin, köylülerin silahlandırılması ve bir yeraltı ordusu olarak teşkilâtlandırılması demek olduğuna göre, Hükümetin bu iddiaları bir ihbar sayarak, ya komünist ihtilâli hazırlığı içinde bulunanları, silahları ve yeraltı teşkilâtlarıyla birlikte ortaya çıkarması, ya da bu gibi mesnetsiz iddiaları ile sürekli yurtta huzursuzluk yaratanlar hakkında kovuşturma açması gerektiği halde, bu iki şıktan hiç birini ihtiyar etmiyerek, emirname ile sürülen komünist ihtilâli hazırlıklarının mevcudiyetini tasvip ve terviç ederek, Anayasa teminatı altındaki temel hak ve hürriyetleri kısıtlamaya hazırlanması. Hükümeti, Anayasa çizgisinin daha da gerilerine itelemekte ve Yüce Meclise karşı sorumluluğunu bir kat daha ağırlaştırmaktadır.»

İsmet Paşa, Anayasayı korumaya ve Tural meselesinde Anayasaya saygılı bir ana muhalefet partisine düşen görevi yapmaya kararlıdır. YÖN bas kıya girerken, TİP'in gensoru önergesi dolayısıyla konuşacak olan Paşa, ünlü emirnamenin siyasî niteliğini ve tehlikeli karakterini ortaya koyacak ve Hükümetin gerekeni yapmasını isteyecektir. Mese-

le Bütçe müzakerelerinde yenden ele alınacağından, gensoru açılmasına şimdilik ıhtiyaç bulunmadığını belirtecektir. Ama Bütçe görüşmelerinde Paşa, Tural meselesini ve İlhami Soysal olayını derinleştirmesine ele alacaktır. İşin dik kat çekici yanı, Feyzioğlu taraftarı Milletvekillerinin «müktedir lideri»nin ateşli savunucuları kesilmeleridir. Bunlar Grupta, Tural meselesinde «Marksist» TİP'in paraleline düşeriz gerekçesiyle, CHP'nin Anayasa düzenini savunmaktan vazgeçmesini istemişlerdir! Faşist zihniyeti yeren bir Milletvekilinin sözlerini geri alması için kıyameti koparmışlardır. Bu tutumları ile «Mürteci diktacılar» ile temas iddiasını apaçık doğrulamışlardır. CHP içindeki McCarthy'iler böylece, Demirel'in sözünü ettiği «Demokratik cephe», daha doğrusu «İşbirlikçi faşist cephe» safında yerlerini açık seçik almışlardır. Bunların karşısında ise, başta İnönü, Ortanın Solu ekibi, TİP ve büyük bir ihtimalle Bölükbaşı'nın partisi dikilmektedir. Türkiye'de bugün kü mücadele, Demirel'in çok doğru olarak belirttiği üzere, bu iki cephe arasındaki mücadeledir. Anayasadan yana milliyetçi güçler, işbirlikçi faşizmle savaşmaktadır.

Gözdağı kampanyası

Eğer Feyzioğlu'nun «Sekizler», giriştikleri mücadeleyi kazanabilirdi, AP iktidarı ile işbirliği hâlinde ilk yapacakları iş, solu susturmaya kalkışmak olacaktır. Nitekim Bütçede CHP adına konuşan Mehmet Hazer, daha şimdiden, Hükümeti sola karşı tedbir almaya teşvik etmiştir! CHP sözcüsünün, Son Havadis'in başköşesinde yayınlanan sözleri şöyledir: «Bilmek lâzımdır ki, bir bunalım sosyalist rejim kurulduktan sonra, onun en uca kadar kayıp gitmesini hiç bir kuvvet önleyemez. Hak ve hürriyetler siperinden devletin temeline yöneltmiş kilit mevkilerine kadar pervasızca uzandığını hep beraber görmekteyiz.»

Komünizmle mücadele bahanesi ile, demokratik düzeni yok etmek isteyenlere gerekçe hazırlamaya çalışan CHP sözcüsünün bu marifeti, bereket İnönü'nün gözünden kaçmadı. CHP Grup Başkanı, Mehmet Hazer'in bu davranışını Küçük Kurultay'da şiddetle yedi: «Ben komünizmi yok etmek bahanesi ile demokratik rejime kastedenlerle mücadele ederken, sözcü neler söylüyor? Sözcü olacak bir kimsenin, bir disiplin altına alınması gerekir. Bütün bu başıbozukluktan, benim vekillerim olan Grup Başkanvekilleri bana haber vermezler. Şimdi bu durumda, bana sen orada necisin demezler mi?»

Küçük Kurultay'da İnönü, Feyzioğlu'nu dinliyor
Bir muvafak olabilecekler...

İnönü, «Mürteci diktacılar» ile temas kuran Feyzioğlu ekibinin, giriştikleri McCarthy kampanyasıyla, AP iktidarının paraleline düşmelerini ve «CHP'yi komünistler ele geçirmiş» intibamı yayarak, «Mürteci diktacılar» gerekçe hazırlamalarını şiddetle yedi. Sonra da tutumunu tam bir açıklıkla ortaya koydu. Milliyet ve Akşam gazeteleri, McCarthy'cilik konusunda İnönü'nün şu kesin sözleri söylediğini yazmaktadır: «Türkiye'de de, başka ülkelerde örnekleri görüldüğü gibi, komünist takibati bahanesiyle birçok kimselerin başını yeme tertipleri olacaktır. Bunu bekliyorum. Nitekim bu tertipler, 15 yaşındaki bir ortaokul öğrencisinin tahrir vazifesinde Atatürk'le Lenin'in mukayesesi yapıldığı için okulundan alınıp, hapishaneye yankesicilerin arasına sokulmasıyla başlamıştır. Şimdi de birtakım gazeteciler ve yazarların peşine düşmüşlerdir. Başka ülkelerde görülenlere benzer, birçok hâdiseler bekliyorum. Ama bilin ki buna müsaade etmeyeceğim, karşılarına dikileceğim.»

İnönü'nün bu kesin sözlerinden sonra, gerek «Mürteci diktacılar»ın, gerekse «Solu susturma hazırlıklarımız son safhadadır» diyen Sükan'ların plânlarını uygulamaya kalkışmaları herhalde kolay olmayacaktır.

CHP'DE KÜÇÜK KURULTAY

Küçük Kurultay, teşkilâtın, Ortanın Solundaki Merkez yöneticilerinin dahi çok ilerisinde bulunduğu göstermesi bakımından ilgi çekici oldu. Küçük Kurultay Bildirisine, İnönü'nün srarıyla, «CHP asla sosyalist olmayacaktır» ibaresi koydurulunca, 45 kadar İl Başkanı şahlandılar. İnönü'ye şiddetle karşı koyarak bu ibareyi metinden çıkarttılar. Çorum Temsilcisi Cahit Anđı, sosyalizmi umacı gösteren Feyzioğlu'na şiddetle çatıyordu: «Profesör titrim yok, ama görüyorum. Feyzioğlu, profesör kisvesiyle yalan söylüyor. Feyzioğlu'nun dogmacılığına kat'iyen tâviz verilmemelidir. Sekizleri cezalandırmak vatan borcudur». Manisa Temsilcisi Hasan Zengin ise, YÖN'ü hücumlarına

mihrak yapan Feyzioğlu'nu şöyle cevaplandırıyor: «1960'tan önce Forum, Anadolu Aydınımın dergisiydi. Şimdi bağımsızlık davâmızda, YÖN, Anadolu Aydınına ışık tutmaktadır».

Toplantıda, Malatya Ağaların dan Ahmet Fırat dahi «Anadolu aristokratı» olduğu halde yanlışlıkla «Ben kompradorem ama» diyor ve Ortanın Solunu da yetersiz bularak, «CHP sosyalist olmayacaktır» denemeyeceğini savunuyordu.

Böyle bir havada bomboş bir dosya ile ortaya çıkan Feyzioğlu perişan oldu. İnönü'nün, «Mürteci diktacılarla temas kurma» ve McCarthy'ci tutumuyla demokrasi düşmanlarına ve AP iktidarına fırsat hazırlama suçlamalarını cevapsız bıraktı. Üstelik bu arada öğretilirdi ki, Feyzioğlu, CHP yöneticilerini komünistlikle suçlayan bir broşür hazırlamıştır! Broşür ve Feyzioğlu'nun elyazısıyla yazılmış broşür kapağı, hâlen İnönü'nün elindedir ve bu belge Feyzioğlu'nun partiden ihraç için yeterlidir. Nitekim Feyzioğlu o kadar perişan oldu ki, taraftarı bulunan 8-10 İl temsilcisi dahi onu savunmadılar. Bu temsilciler, «Feyzi oğlu hâta yapmıştır. Elini öpsün, Paşa'dan özür dilesin Paşa da onu affetsin» demekten öte bir şey söyleyemediler.

İl başkanlarının hazırladığı bildiri taslağı da çok sert idi. Taslakta, mürteci diktacılarla temas kuran ve demokrasi düşmanlarına gerekçe hazırlayan Feyzioğlu şiddetle eleştirilmek teydi. Bildiriden bu sözler ancak taraflar arasında hakem durumunda bulunmak ve teşkilâtta ufak da olsa huzursuzluğu engellemek isteyen ve oy birliği ile karar çıkarmaya çalışan İnönü'nün baskısıyla çıkarıldı. Ama bildiri hafifletilmiş hâliyle dahi, Feyzioğlu eki bi için ağır bir hezimetdir. Bildiriden sonra, normal olarak, Feyzioğlu ekibinin gruptaki görevlerinden istifa edip uslu uslu bir köşede oturmaları gerekmektedir. Bunu yapmadıkları veya uslu durmadıkları takdirde, partiden ihraç edileceklerdir.

Sab günkü Grup Yönetim Kurulu ve Çarşamba günkü

grup toplantıları, Feyzioğlu ekibinin çekilmeye hiç de niyetli olmadığını gösterdi. Feyzioğlu, Paşaya kalış gerekçesi olarak Bütçe müzakerelerinde partiyi zayıflatmaktan kaçındıklarını söyledi. Paşa ise, bütçe konuşmasını kendisinin yapacağını açıkladı. Yardıma ihtiyacı olmadığını böylece belirtti. Bu, Feyzioğlu ekibini bir cins istifa davet etmekte, ama Hazer, orah değildi. Aksine, Paşanın başkanlık ettiği grup toplantısında taraftarlarına kuvvet gösterisi yaptırdı. Feyzi oğlu hizbi, Paşaya karşı Tural savunuculuğuna kalkışacak kadar ileri gitti! «Mürteci diktacı»nın bu muteber temsilcilerini bir an önce Parti Meclisinin kararıyla Parti Yüksek Haysiyet Divanına sevk etmekten başka vol yoktur.

Gerillaya hazırlanmalıyız!

Millî Savunma Bakanlığı raporlarında hep yazılıdır: Ordu muzun NATO standartlarına ulaşabilmesi için 37 milyar liraya ihtiyaç vardır! Bu, erişilmesi imkânsız bir hedefdir. Bu sebepten dolayı, kurmaylarımız, fakir bir ülkenin çok az parayla etkili biçimde kendini koruyup koruyamayacağını düşünmeye başlamışlardır. Bu arada Vietnam harbi, modern ejderhalar karşısında, inançlı bir karınca halkın bile mucizeler yaratabileceğini göstermiştir. Vietnam mucizesinden beri, birçok Türk kurmayı, halk savaşına dayanan bir stratejiye ilgi duymaya başlamışlardır. Senato'da bütçe müzakere leri sırasında, emekli kurmay albay Cemal Yıldırım, halk savaşına duyulan ilgiyi dile getirmişti. Yıldırım'ın sözleri şöyledir: «Ezici bir ateş gücü ve muazzam bir teknik karşısında uzun bir direnmenin mümkün olduğunu göstermesi ve dersler alınması bakımından Vietnam hareketinin ciddi olarak takip edilmesi, gerekiyorsa hareket sahnesinde tecrübeli birkaç müzahirenin bulundurulması çok yerinde olacaktır.»

Halk savaşına karşı duyulan bu ilgi, kurmaylarımızın uyanıklığının dikkat çekici bir örneğidir.

Millî Savunma stratejimiz değiştirilmelidir

Haydar TUNÇKANAT

Tabii Senatör Haydar Tunçkanat, Senato'da Millî Birlik Grubu adına, Türkiye'mizin yanlış bir savunma stratejisi yüzünden nasıl tehlikeli bir durumda bulunduğunu aydınlatan dikkat çekici bir konuşma yaptı. Bu konuşmanın önemli kısımlarını yayınlıyoruz:

Tabii Senatör Haydar Tunçkanat

AMERİKAN ASKERİ YARDIMI

Bütçede, Silâhlı Kuvvetlerin harp ihtiyacı için yatırım olarak sâdece 55 milyon lira ayrılabilmektedir. (Savunma Bütçesi, 4 milyar liradır).

İhtiyaçların Amerikan askerî yardımından ikili anlaşmalara göre karşılanacağı faraziyesine dayanılmıştır. Bunun sakıncaları artık bütün çıplaklığı ile ortaya çıkmış bulunmaktadır. Çünkü, bu yardımlar, yardımı yapan devletin maksat ve niyetine bağlıdır. Önemli noksanlar, senelerden beri ne içten, ne de bu yardımdan sağlanamamaktadır.

Meselâ, bu yardımdan modern harp gemileri ve çıkarma gemileri alamayız. Çünkü Yunanistan ile aramızdaki kuvvet dengesi bizim lehimize bozulamaz. Tutum ve davranışlarımız, yardımı yapanın görüş ve çıkarlarına uymuyorsa, en kritik zamanlarda, yardım malzemesini keserek, uçaklarımızı hareketsiz ve birliklerimizi iş yapamaz hâle getirebilirler. Nihayet, ikili anlaşmalara göre, bize askerî yardım olarak verilen malzemeyi, kendi maksadına uymayan yerde kullandırtmaz. Daha da ileri giderek, başka kaynaklardan, meselâ Batı Almanya'dan bir anlaşmayla temin edilen askerî malzemenin sevkiyatını da durdurabilir. En kötüsü, ben sana, mütevacize karşı koyabilmen için senelerden beri askerî yardım yapıyorum, sen de buna karşılık Amerika ülkesinin ve halkının atom silâhlarının tahribatından korunması için, kendi ülkenin deneme ve geciktirme sahası olarak kullanılmasını kabule mecbursun, diyebilir ve bu isteğini de zorla, Türkiye'de mevcut üslerini kullanarak, emrivakî şeklinde bize kabul ettirebilir. Bugün elimizde mevcut kısmen demode olmuş denizaltı ve muhtiplerin yarısı, Ödünç Verme ve Kiralama Kanunundan ikili anlaşmalara göre verilmiştir ki, bunları Amerika geri istediği anda, üzerindeki en küçük çizgiyi dahi tamir ederek vermek zorundayız. Diğer kuvvetlerde de durum bundan farklı değildir.

Bir başka mahzur da, demode olduğu ve muharebe standartlarının altına düştüğü için hizmet dışı edilen silâh, teçhizat ve araçların yarđım malzemesi olarak alınması, savunma bütçelerine altından kalkılmasına imkân olmayan ağır masraflar yüklemektedir. Zaten bunu veren devlet, onların bakım ve onarım masraflarının fazla oluşundan onları saf dışı etmiş olduğuna göre o zengin milletlerin başaramadığını biz nasıl başaracağız? Bütçeden bu masraflar karşılanmadığı için de, büyük bir kısmı işe yaramaz ve iş-

lemez halde götürüldükleri yerde kalacaklardır.

Biz bu yardımları almadan önce, mal karşılığı kendi harp gemilerimizi, uçaklarımızı ve silâhlarımızı satın aldık. Bugün dostumuz, Amerika, buna dahi mâni olmaktadır.

YENİ AMERİKAN HARP STRATEJİSİ

A.B.D. ülkesinin de, nükleer başlıklı balistik füzelerin menzilleri içine girmesi, Sovyet Rusya'ya büyük bir ferahlık vermiş, Amerikalıları ise, eski harp stratejilerini (yani harbin ilk anında Rusya'ya karşı nükleer silâhların mümkün olan süratle bütün vasıtalarla, en fazla sayıda kullanılması şeklindeki stratejilerini) değiştirmeye sevketti. Hâlen ABD'nin benimsemiş olduğu «Kademeli harp stratejisi» adını verdikleri yeni stratejiyi, Amerika'nın eski Kara Kuvvetleri Komutanı ve sonra Güney Vietnam'da Amerikan Elçisi ve Amerikan harp stratejisini uygulayan General Maxwell Taylor'un «Uncertain Trumpet» adlı kitabından tercüme ettiğimiz bir pasajdan anlamaya çalışalım. Sayın General M. Taylor diyorlar ki: «Her iki tarafın da birbirini felce uğratacak ölçüde tahribat yapabileceği, sınırsız nükleer bir harpte, tarafların genel bir atom harbini kasten başlatmadan önce, gittikçe artan yüksek seviyede bir taktik yapacaklarını farzetmek akla uygundur. Gerçekte, eğer her iki blok da akıllı kimseler tarafından idare ediliyorsa, —ki bunu böyle farzetmek doğrudur — bu kimseler genel bir atom harbini yalnız ve ancak son bir hareket olarak başlatacaklardır. Genel bir harbe müncer olmadan büyük çapta askerî harekât olabilir. Çünkü, aynı şartlara göre, muhasamati mahalli bırakmak, tarafların karşılıklı menfaati icabı olabilir. Benzer sebepler altında, şâyet kullanılmaları önlenmese dahi, atom silâhlarının harbin genişlemesindeki neticelerinin önceden kestirilememesi korkusu ile, bu silâhların mahalli harplerde kullanılmalarının sınırlandırılması da muhtemeldir. Atom silâhlarının kullanılmasının sınırlandırılması temayülü, muharebe sahasının asıl sebebi olan millet tarafından da desteklenebilir. Bu millet, muhtemelen, saldırıya mukavemet etmesi için, bizim kendisine askerî yardım yaptığımız bir dost olacaktır.»

Bundan şu sonuçları çıkarmak mümkündür:

Amerika, nükleer bir harbin kendisini felce uğratacağını bildiği için, böyle bir harbi azamî ölçüde mümkünse sonsuz olarak geciktir-

mek için her çareye başvuracaktır ve bunda kararlıdır. Washington - Moskova arasındaki kırmızı telefon hattı da bunun için kurulmuştur. Bu geciktirme hareketi şöyle yapılacaktır: Amerika ve Sovyet Rusya topraklarının dışında seçilecek ve ihtilâf konusu olacak bir ülkede evvelâ konvansiyonel silâhlarla harbedilecek (Güney Vietnam'da olduğu gibi), şâyet müzakerelerle bir anlaşmaya varılamazsa, bu ülkede taktik nükleer silâhlar kullanılacak. eğer bu da arzu edilen sonucu vermezse, müzakere ve anlaşma için ilk nükleer roketler, ikaz veya ihtar mahiyetinde atılabilecektir. Bu harbin cereyan ettiği topraklar Amerika'nın mütevacize karşı koymak üzere askerî yardım yaptığı, üsler kurduğu dost bir memleketin toprakları olacaktır. Fransa'nın NATO'dan ayrılmasının başlıca sebeplerinden biri de muhtemelen budur. Amerika, kendi topraklarını ve halkını atom taharruzlarından korumak için kendinin dışında yardım yaptığı dost ülkeleri kurban etmeyi göze almış görünüyor. Bu şartlar altında NATO nasıl çatırdamasın?

Bu yeni ileri stratejiye göre, NATO devletlerinin kara ordularının mevcutları, eskisinin aksine arttırılacaktı. Bu karara süratle uyan Türkiye ve biraz da Yunanistan oldu. Başta hiç bir NATO üyesi devlet uymadı. Ya bütçe mülâhazası ile ya da mecburî askerlik kanunu olmadığı için taahhütlerini yerine getiremeyeceklerini bildirdiler. Bu değişikliğin ıcyüzünü bilenlerin Amerika'ya karşı güvenleri sarsıldı.

TÜRKİYEDEKİ AMERİKAN ÜSLERİ

Zaman zaman hükümetin selâhiyetli ağızları, Türkiye'de üs yoktur, tesis vardır gibi gülünç teklifler yapmaktadırlar. Bütün dünyanın bildiği ve Amerikan dergilerinin üzerinde sayfalarla yazılar yazdığı bu üslerin mevcudiyetini Türk Hükümetinin saklamak istemesine bir mânâ vermek çok güç. Gerçek odur ki, Türkiye'de Amerikalılar tarafından kurulmuş ve onlar tarafından işletilen üsler ve tesisler vardır. Buralarda Türk kontrolü, sâdece şeklidir. İçeride cereyan edenlerden bizim haberimiz almaz. Bunların böyle olduğunu öğrenmek için de biraz İngilizce bilmek ve Amerikan dergilerini takip etmek yeter. Meselâ, Amerika'nın Türkiye'de mevcut üslerinden biri olan Adana'daki İncirlik Hava Üsünden kalkan U—2 casus uçakları, Rusya'da düşürüldükten sonra, ne iş yaptıklarını ve nereden kalktıklarını yine Amerikan dergilerinden öğrendik. O üssün ikili anlaşmasında, Türklerin oraya sâde-

ce eğitim uçaklarını, eğitim mak-sadıyla getirebilecekleri kabul edilmiştir. Buna mukabil, Amerikan harp uçaklarının inişleri için her türlü serbesti tanınmıştır. Yine Lübnan'a müdahale için gelen Amerikan uçaklarından Türk yetkililerinin hiçbirinin haberi olmamıştır. Burada Atış ve Bombardıman Okulu K. adıyla bir Türk subayı vardır. Fakat Amerikalıların işine karışmaz, onların uçuş ve kule tesisleri ayrıdır. Tıpkı Amerikadaki bir Amerikan üssü gibidir. Aileleri yanlarındadır. Kendi okulları ve Telsiz Kanununun yasaklanmasına rağmen, yayın yapan radyoları vardır.

Bir de tesisten bahsedelim. Bunu da yine Amerikan dergilerinden öğreniyoruz. Diyarbakır'da Pirinçlik mevkiinde Amerikalıların kurduğu Rusya'daki balistik füzeleri izleyen bir radar tesisi vardır. Burada ne olup bittiğini kimse bilmez. Ancak Genelkurmay Başkanının bu tesise girmesine müsaade edilmiştir. Elde edilen bilgiler, Türklere verilmeyiz. Yine dergilerin yazdığına göre, Rusya'nın içindeki roket rampalarından atılan roketleri bundan daha iyi kontrol eden bir radar mevcut değil. Amerika ile Rusya arasındaki bir harpte ilk hidrojen bombasının atılacağı hedeflerden biri. Biz harbe giresek de, girmesek de bu böyle olacak. Tâ ki bu tesis Türkiye'den sökülüp atılsın. Bu sözler karşısında Bakan, biz bu üsleri istediğimiz şekilde kontrol edebiliriz, diyebilir. Yalnız bizim bildiğimiz, yapılan anlaşmalar henüz tâdil edilmediğine göre, acaba bu özel müsaadeyi Amerikalılardan nasıl almışlardır? Bildirirlerse memnun oluruz.

Yakında ikili anlaşmaların tâdili için Türkiye ve Amerika bir masaya oturacaklardır. Millî güvenliğimizi, bağımsızlığımızı tehlikeye düşüren, adliyemizi, kanunlarımızı, gümrüğümüzü tanımayan ve hükümlerimizle bağdaşmasına imkân olmayan bu ikili anlaşmalara Hükümet iyice hazırlanıp gitmelidir. Yoksa ikili anlaşmalara göre, kurulmuş olan üs ve tesislere tanınmış olan haklar, NATO savunma sisteminin bölünmez birer parçalarıdır düşüncesiyle, esasa hiç dokunmadan, zevahiri kurtarmak için bu müzakerelere gidiliyorsa, bu büyük bir hâtâ olur. Bu tesis ve üslerin NATO savunması ile direkt ilgisi yoktur. NATO anlaşmasına göre kurulan üs ve tesislerin kontrolü tamamen Türklerin elindedir. İkili anlaşmalarla Türkiye'de kurulan üs ve tesislerin asıl gâyesi, A.B.D.'nin emniyet ve güvenliğidir. Bunun dışında onları hiç bir şey ilgilendirmez.

AMERİKALI TÜMGENERAL EMRİNDE GENERALLERİMİZ

Şimdi şu sonuçlara varmak mümkündür:

1 — Amerika'nın askerî yardımından bize vermiş olduğu malzeme ve silâhları, Amerika'nın rızası hilâfına kullanmamıza imkân yoktur. Bu ise, millî güvenliğimiz ve hükümlerimizle haklarımızla kabili telif değildir.

2 — Yine ikili anlaşmalarla Amerikalılara tanınan haklar ve verilen imtiyazlarla kurulan üsler, Türkiye'nin istemiyerek bir harbe sürüklenmesine her zaman sebep olabilir. Diğer taraftan, Amerika'nın benimsediği kademeli harp stratejisine göre, yardım alan devletlerin günün birinde Amerika'nın güvenliği uğruna feda edilmesi ihtimali de gözden ırak tutulmamalıdır.

3 — NATO Andlaşmasının, NATO üye devletlerinin aralarındaki anlaşmazlıkları barışçı yollarla çözmelerini öngören 1. maddesi, Kıbrıs anlaşmazlığında bütün gayretlerimize rağmen işletilemediği aksine, Kıbrıs'a çıkarmayı önlemek üzere karşımıza çıkarıldığı bir gerçektir.

4 — NATO Andlaşması üyelerinden birinin mâruz kalacağı tecavüz, bütün üyelere yapılmış kabul edilerek, mütecevize karşı otomatikman harekete geçileceğini bildiren 5. maddesini A.B.D.'nin bizim gibi anlamadığını, duruma, şartlara ve hattâ üyenin kimliğine göre farklı yorumladığı kendi ifadeleri ile sâbit olmuştur.

NATO'nun millî gururumuzla bağdaşmayan ve askerî haysiyetimizi yaralayan bir cephesi daha vardır. NATO'ya ilk girdiğimiz zaman, acemi politikacıların âleti olan bir kısım kumandanların da katılması ile, bütün Türk Silâhlı Kuvvetleri, NATO emrine verilmişti. NATO'ya üye devletler, NATO'ya kattıkları güç nisbetinde, Deniz, Hava ve Kara Kuvvetleri Kumandanlıklarını kendi uhdelere almışlardır. İngilizler, Fransızlar, İtalyanlar, Almanlar ve hattâ Yunanlılar, kendi denizlerinde, karalarında ve havalarında kendi kuvvetlerinin harpte ve sulhte sevk ve idaresinden evvelâ kendi milletine, sonra da NATO'ya karşı sorumludurlar. Bizde ise sâdece Deniz Kuvvetleri Komutanı, Karadenizde Türk Kuvvetlerini Millî ve NATO Komutanı olarak sevk ve idare eder. Hava Kuvvetleri ile Kara Kuvvetlerinin tümünün sevk ve idaresi, İzmir'deki NATO Karargâhının emrine verilmiş olup, Orgeneral rütbesindeki Ordu Komutanları, Amerikalı Tümgenerallerin emri altındadırlar. Birinci Dünya Harbinde Alman olan bazı kumandanların Alman çıkarlarını korumak amacıyla, Türk ordularını esaslı kırdıklarını pek iyi biliyoruz. O halde Silâhlı Kuvvetlerimizin sevk ve idaresi için bizim elimizden alınarak daha küçük rütbedeki Amerikalı generallere verilmiş?

NATO'nun içinde kurulması için büyük gayretler sarfedilen vurucu çevik kuvvetler hususunda da Hükümeti uyanık ve tedbirli olmaya dâvet ederiz. Bu bir milletin işlerine dolaylı değil de, direkt olarak müdahaleyi kedef tutan uzun vâdeli bir plânın ilk safhasını teşkil etmektedir. Millî kuvvetlerimiz elimizden alınmıştır, fakat ne de olsa kendi topraklarımız içerisinde. Fakat bu çevik kuvvetlere kattığımız takdirde, o birliklerin ne kumandası ve ne de sevküidaresi elimizde olmayacağı gibi, bizim arzumuz dışında başka maksatlar için de harbe sevk edilebileceklerdir. NATO, müşterek atom gücü de bundan pek farklı değil. Kullanma

yetkimiz olmayacak, fakat kullanmanın bütün sorumluluğunu peşinen kabul edeceğiz. Bunlar çıkar yol değil, yol yakinken kendimizi bu tertiplerden kurtaralım.

KENDİ SAVUNMA ÇIKMAZIMIZ!

Hâlen 4 milyara yaklaşan Millî Savunma Bütçesinin yüzde 88.37 sinin câri harcamalara, yani ordu personelinin yiyecek, giyecek, yoluk, tazminat, maaş ve ücretlerine gitmektedir. Gerçek yatırım olarak bina inşaatı dışında, sâdace 55 milyon lira gibi cüz'î bir miktar ayrılmıştır.

Bugünkü vergi ve vergi usul kanunları ile Millî Gelirden devletin alabildiği pay, bu açık bütçe ile ancak 19 milyar civarında olduğuna göre, Bütçenin yüzde 23'ü Millî Savunmaya verilmesine rağmen, bu çapta bir orduya yeterli olmaktadır çok uzaktır.

Diğer taraftan kalkınmaya mecburuz, onun için de sanayileşmemiz lâzım, bu da yatırımlarla mümkün. Az gelişmiş ülkelerin kalkınmalarını önleyen önemli faktörlerden biri de besledikleri savunma ordularına, bütçelerinden büyük bir kısmı tahsis etmeleridir.

Şu halde yapılacak iş nedir? Kanaatimizce yapılacak ilk iş, Silâhlı kuvvetleri mevcudunu ve tümünü advetlerini indirmektir. Bu suretle câri harcamalardan yapılacak tasarrufla, Silâhlı Kuvvetler, sene de asgarî 1 milyar lira ile harp sanayii yatırımlarına girişmelidir. Türkiyede, bir plâna göre, motor sanayii, araştırma ve elektronik cihazlar ile muhabere araç sanayii, gemi, uçak sanayii, araştırma ve geliştirme merkezleri kurulmalı. Mevcut harp sanayii fabrikaları da süratle geliştirilerek, Silâhlı Kuvvetlerin ihtiyaçları yurt içinden karşılanmalı.

Bu tesisler ticarî alana da imalâtı teşmil ederek yurt kalkınmasına katkıdır. Aksi takdirde bu Ordu, bu büyük standartlarla, dışarıdan gelecek yardıma bağlı, muharebe kabiliyetinden mahrum insan kalabalığından daha ileri gitmeyen bir topluluk olmaktan kurtulamaz. Yurt kalkınmasına hiçbir katkısı olmadığı gibi, bilâkis onu köstekler.

Belki Sayın Bakan, Raporda bahsedildiği şekilde, bizim NATO'ya karşı vecibelerimiz vardır; bu kadar tümeni ayakta tutmaya mecburuz, diyebilir. Bir bakıma doğrudur. Fakat taahhüdü yapan biz değil miyiz? Yabancı devletlerin esiri olmak istemiyorsak, sanayileşmeye mecburuz.

MİLLÎ GÜVENLİK KURULU GÖREVİNİ YAPMIYOR!

Bilindiği üzere 1949'da çıkarılan bir kanunla Millî Savunma Yüksek Kurulu teşkil edilmiştir.

Bu Kurul, 11 senelik süre içinde, Millî Savunma işlerimizi, değişen dünya şartları ve millî güvenliğimizin gerektirdiği yönde ele almamış, ordunun teçhiz, teskil ve eğitimini değişen harp doktrinlerine göre ele alıp sonuçlandırmamıştır.

Millî Savunma ve güvenliğimizle yakından ilgili olan ikili anlaşmalar üzerine de bu Kurul eğilmiş, sayıları 55'e varan anlaşmaların neler olduğu ve bunların her biri ile yabancılara ne gibi imtiyazlar verildiği dahi, Dışişleri ve Millî Savunma Bakanlıkları tarafından bilinmemekteydi. En gizli askerî sırlarımız yabancılara verilirken, bu Kurul, vazifesi olduğu halde müdahale etmemiştir.

Şimdi Millî Güvenlik Kurulu vardır. Bu kurul, millî güvenliğimizle ilgili bütün konularda temel görüşlerini Bakanlar Kuruluna bildirmeye mecburdur. Bunu Anayasa

emretmektedir. Petrol boru hattının inşasında çalışan işçilerin müteahhitle alacak ve verecek yüzünden çıkan grevini, millî güvenliğimizle ilgilidir diye karar alarak durduran Millî Güvenlik Kurulu, acaba niçin çok daha önemli olan, Batman - İskenderun boru hattının askerî ve stratejik önemini millî güvenliğimizle yakın ilgisi ortada dururken, bu hattın yabancılara eline geçmesi için sarfedilen çabalara set çekmez? Bu husustaki temel görüşü nedir?

Tahminen bundan on sene önce, Emekli Orgeneral Sayın Fahrettin Altay, Harp Akademilerinde verdiği bir konferansta, «İngilizler, Irak'ta petrol olduğunu bildiklerinden Birinci Dünya Harbinde orayı elde etmek için büyük gayretler sarfettiler. O tarihlerde biz, henüz petrolün önemini ve faydasını bilmiyorduk. Yoksa orasını elde tutmak için her çareye başvururduk» demişlerdi. Kanaatimizce, aradan uzun yıllar geçmiş olmasına rağmen, durumda pek fazla bir fark olmamıştır. Bugün hâlâ Millî Güvenlik ve kalkınmamız için çok önemli olan maden cevherlerimizin ve ürünlerimizin değerini anlamış değiliz. Millî güvenliğimizle, iktisadî kalkınmamızı, sanayileşmemizi bir türlü irtibatlandıramıyoruz. Ve modern sömürgeciliğin nasıl uygulandığını bilmiyoruz. Vereceğimiz iki örnek, meselelerimizi bütün açıklığıyla ortaya koyarak, sorumluları uyarmaya yetecektir kanısındayız.

ADANA'NIN PAMUĞU VE AMERİKA'NIN GÜVENLİĞİ

NATO devletleri, stratejik maddelerin Demirperde gerisi memleketlere satılmasının yasaklanabileceğini kabul etmişlerdir. Buraya kadar çok normal. Fakat biliyorsunuz ki, Türkiye'de Adana, İzmir bölgelerinde bol miktarda pamuk üretilir. Her sene pamuk istihsalimiz artmaktadır. Diğer taraftan, Amerika'da da bol miktarda pamuk yetişir. Fakat dünya pazarları belirlidir. Komünist ülkeler arasındaki parçalanmalar, onların Batı ülkeleriyle ticaret yapmalarını kolaylaştırmıştır. Ama biliyorsunuz ki, pamuktan barut yapılır. Şu halde pamuk bir stratejik maddedir ve Demirperde gerisi memleketlere satılması yasak edilmeli veya müsaadeye tâbi tutulmalıdır. Oradaki Türk delegesi, Türkiye'nin pamuk üretimini bu kararın baltalayacağını ve pamuk müstahsilini zarara sokacağını düşünemiyor ve imzayı basıyor. Sonra ne oluyor? Aynı ittifakın içindeki başka bir devletin pamukları, o pazarlara dolambacı vollardan sürülürken bizimkiler elde kalıyor ve pamuk on para etmediği için, ertesi sene de pamuk üretimi düşüyor. Zarar eden kim, kazanan kim? Biz bu tertipleri önceden sezerek gerekli tedbirleri alacak durumda mıyız?

BORASİT TEKFLİNİN ENETERNASYONAL GÜVENLİĞİ

Gelelim ikinci örneğe: Biliyorsunuz Türkiye'de zengin borasit madenleri yatakları vardır. Bu madenlerin dünyada ve Türkiye'de tekelini kurmuş olan şirket, Türkiye'deki yataklarını kapatmıştı. Daha sonra Türkiye'de, Türklerin ve Etibank'ın elindeki ocakların işletilerek dışarıya satıldığını görünce, bu firma, Amerika nezdinde teşebbüse geçerek, borasit madenini stratejik maddeler listesine aldırılmaya muvaffak olarak, Türkiye'nin Avrupa ve Demirperde gerisine borasit ihracatını önlemeye muvaffak olmuştur.

Diğer taraftan, kendi ellerinde mevcut, Güney Amerika'daki madenlerinden cevher çıkarıp rahatça

satmaya devam etmişlerdi. Hikâye uzun, fakat ben onları atlayıp, asıl bugün için önemli olan noktaya geliyorum. Bugün borasit madeni, sunî gübrede zirai mücadelede, kimya sanayiinde boyacı, deterjan, izole seramik sanayilerinde kullanılmakta olup dünya istihlakı her sene yüzde 10 artmaktadır. Ayrıca, bu madenin bugün yalnız bizde bol miktarda bulunan kolamanit cinsi, hiç tasfiye edilmeden doğrudan doğruya cam elyaf (fiber glass) sanayiinde kullanılmaktadır. Biz cevheri dışarıya satıyoruz, fakat ne işe yaradığını araştırmak zahmetine girmiyoruz. Dahası var. Diyarbakır'da, Amerika'nın ikili anlaşmalarına göre kurdukları füze izleme radarları ve diğer hassas cihazlar, ilk atılan sputniklerin bor elemanlı yakıt kullandıklarını spektroskopisi ile meydana çıkarıyorlar, tabii bundan bizim haberimiz yok. Hemen araştırmalara başlanıyor. Bugün artık, bor'un hidrojenle olan bileşiminden gayet hafif fakat kalori kıymeti çok yüksek olan bir katkı yakıt verdiği anlaşılmıştır. Yalnız bunun elde edilmesi, bugün pahalı oluyor. Bu askerî alanda kullanılması için bir mahzur teşkil etmez. Fakat, varın bol ve ucuz olarak elde edilmeğe başlanırsa, bu yakıt ticarî alanda geniş çapta kullanılacaktır. Bu gerçekler karşısında, şimdi yine eski şirket ortaya çıkıp Yabancı Sermaye Kanunundan ve daha sonra da Maden Kanunundan faydalanarak hemen faaliyete geçiyor ve bugün halkın elinde bulunan arama ve bulma ruhsatlarını ucuz fiyatlara alıp 110 milyon ton değerindeki cevheri ihtiva eden sahaları kapatmak üzere Maden Dairesine başvuruyor. «Senede 3 bin ton satamazsınız, Türkiye'de borasit yoktur» deyin, sonra da bizim satışımızı önlemek için bu madeni stratejik maddeler listesine aldırarak yabancı şirket, şimdi tekrar Türkiye'ye gelip 110 milyon ton bor maden cevherini ihtiva eden yatakları ele geçirmek teşebbüsüne geçiyor.

YARDIM KONSORSİYUMUNUN İÇYÜZÜ

İmtiyazları ele geçirsinler, gerisi çok kolay. Çünkü sefirlerin ve Konsorsiyumun baskısı baslar. Bunlar bize para vermek ve yardım için pazarlık konusu olarak öne sürülür. Konsorsiyuma giden Maliye Bakanı da, her şeyden habersiz, birkaç milyon dolar karşılığı, bu imtiyazların verilmesine âlet olur. Bugün Konsorsiyumda müsavir olarak çalışır Mr. Wilkinson, borasit şirketidir, hissedarlarındandır. Yine Konsorsiyumda müsavir olarak bulunan Monsieur Zumbiehl, Etibank'ın Ferrokrom ortağı Pehinev firmasının memurudur.

Peki onlar kendi çıkarlarını böyle korurlarken, biz ne yapıyoruz? Basımıza geleceklerden habersiz olarak, memleketin zengin kaynaklarını birbirini ardından elden çıkarmaya devam ediyoruz. Başbakan Süleyman Demirel, «bu memleketin bir cakıl taşının dahi, yabancılara verilmesine taraftar olmadığını söylüyor. Ama satışta devam ediyor. Bu bakımdan Millî Güvenlik Kurulu üyelerini ikaz ediyoruz Millî güvenliğimiz ve kalkınmamızla çok yakından ilgili olan bu konularda temel görüşlerinizi bildirmeye sizi Anayasanın 111. maddesi mecbur ediyor Bundan kurtulmaya imkân yoktur Cumhurbaşkanı yeni Anayasamızda sorumsuz değildir. En azından Millî Güvenlik Kurulu Başkanı olarak büyük sorumluluk ve görevleri vardır. Bu görevlerin titizlikle yapılmasını istemek en tabii hakkımızdır.

BİR OTUZ HAZİRAN GECESİ

— Muktedir liderlere sunulur —

Hitler, muhaliflerini SS'lere temizletiyor — «Siz General von Schleicher misiniz, dediler, General evet, dedi. İşte hemen o anda ateş etmeye başladılar» — Yanlışlıkla öldürülen müzik tenkitçisi - Hindenburg'un Hitler'e telgrafı

«30 Haziran 1934 günü SS le- eski Başbakan ve Milli Savunma Bakanı General Von Schleicher'in Berlin'deki villasının kapısını çaldılar. Onu ve karısını orada kursunladılar» Schleicher'in yakın arkadaşı General Von Bredow gene o günün akşamında aynı âkıbete uğradı. Gregor Strasser Cumartesi akşamı Berlin'deki evinde yakalandı ve birkaç saat sonra Prinz Albrecht cadesindeki Gestapo hapishanesinde öldürüldü.

Başbakan Yardımcısı Von Papen'in şansı vardı. Ona bir şey olmadı. Ama bürosu SS'ler tarafından basıldı. Basın Müşaviri Von Bose yazı masasının başında öldürüldü. Yardımcılarından Edgar Jung birkaç gün önce Gestapo tarafından yakalanmıştı. O da hapishanede öldürüldü. Başka bir yardımcı, Katolik Hareketi Lideri Erich Klausener, Ulaştırma Bakanlığında bürosunda öldürüldü. Çalışma arkadaşlarından geri kalanlar da -aralarında özel sekreteri Barones Stotzingen olduğu halde- toplama kampına sürüldüler...

..1923 teki birahane darbesini bastıran ve sonradan politikadan çekilmiş olan Gustav Von Kahrs'in cesedi Dachau'da bulundu. Hitler onu da unutmamış ve affetmemişti. Bir zamanlar «Mein Kampf'ın yazılışına yardım etmiş, fakat sonradan Geli Raubal'in intiharının sebepleri hakkında fazla lâf etmiş olan Bernhardt Stempfle de, kalbine üç el ateş edilmiş ve boynu kırılmış

olarak Münih civarındaki Harlaching Ormanında bulundu.

Cinayetlerden birini bilhassa zikretmek lazımdır: 30 Haziran akşamı saat 19.20 de Münih'te Neue Nachrichten gazetesi'nin büyük müzik tenkitçisi Dr. Willi Schmidt evinde çello çalıyor, karısı da akşam yemeğini hazırlıyordu.

Dokuz, sekiz ve iki yaşlarındaki çocukları oturma odasında oynuyorlardı. Bu sırada kapı çalındı. Dört-beş kişilik bir SS grubu içeriye girdi. Hiçbir şey söylemeden Dr. Schmidt'i alıp götürdüler. Dört gün sonra Dr. Schmidt'in ölüsü bir tabut için de eve getirildi. Gestapo tabutun hiçbir şekilde açılmamasını emretti. SS'ler, hayatında politikaya hiç karışmamış olan Dr. Willi Schmidt'i Münih'te bir SA lideri olan başka bir Willi Schmidt'le karıştırmışlardı. Aranan Willi Schmidt ise daha önce bir başka SS grubu tarafından öldürülmüştü...

..30 Hazirandaki kanlı hâdiselerde kaç kişinin öldürüldüğü hiçbir zaman tam olarak tespit edilememiştir. Hitler 13 Temmuzdaki Reichstag konuşmasında 61 kişinin kendi emriyle öldürüldüğünü, 13 kişinin mukavemet ederken öldüğünü, 3 kişinin de intihar ettiğini bildirmişti. Yani toplam olarak 77 kişi. Sonradan Paris'te mülteciler tarafından yayınlanan Beyaz Kitapta 30 Haziranda ölenlerin sayısının 401 olduğu bildirilmekte, fakat bunlardan 116 sının ismi verilmektedir. 1957 Mayıs'da Münih'te bu konuda açılan davada ise ölenlerin 1000 kişiden fazla olduğu ileri sürülmüştür.

30 Haziran 1934 te Alman Şansölyesi Hitler'in siyasi rakiplerini, bir ani darbeyle nasıl ortadan kaldırdığını, Amerikalı gazeteci William Shafter «Üçüncü Reich'in Yükselişi ve Batışı» adlı eserinde böyle anlatır.

Hitler, 13 Temmuz 1934 de, Alman Meclisinde yaptığı konuşmada «devletin güvenliğini korumak için» plânlı bir darbeyle «temizlediği» şahısları dört gruba ayırmıştır:

1 — Siyasi ve iktisadi komünizmin havarileri.

2 — Siyasi hayatın dışında kalmayı bir türlü hazmedemeyen eski politikacılar.

3 — Yeni ihtilaller peşinde koşan yıkıcı unsurlar.

4 — Şahsi ve siyasi dedikodularla memleketin huzurunu bozan dedikoducular.

Hitler'in sözlerine göre, bu gruplara giren şahıslar, faaliyetleriyle millî birliği, millî huzuru bozuyorlar, memleketin bünyesinde tahripkâr tesirler de yaratıyorlardı. Üstelik bunlardan SA mensubu olan bir kısmının bir ihtilâl hazırlığı içinde oldukları tespit edilmişti. Hitler bu «ihtilâl hazırlığı»nın kimseyi fazla inandırmıyan hikâyesini uzun uzun anlattı ve şunları söyledi:

«Baş suçuların öldürülmesine ben emir verdim. Çıbanın sonuna kadardeşilmesine ve tevkiflerine karşı koymak isteyenlerin de derhal temizlenmesine ben emir verdim. Alman milletinin bilmesi lâzım ki, kimse onun mevcudiyetine kastedemeyecek ve edenler olursa bunlar mutlaka cezalandırılacaktır. Ve bu cezalandırılarda, rütbelere ve mevkiilere aldırış edilmeyecektir. Hiç bir milletin ve hiçbir hükümetin, bu çeşit zararlı kişilerin ortaya çıkmasında günahı yoktur. Ama her milletin vazifesi bunların kökünü kazımadır.»

Bu «zararlı kişiler» in suçları da, Hitler'in söylediğine göre hayli ağırdı. Meselâ, Schleicher ile «ihtilâl hazırlığı»nın elebaşısı olarak ilân edilen Röhm, Fransız Büyükelçisi François Poncet'yle bir görüşme yapmışlardı. Gerçi Hitler bu görüşmede hangi konuların ele alındığını ispat edecek durumda değildi ama, ona göre sorumluluk taşıyan herhangi bir Almanın bir yabancı diplomatla, kendi haberi olmaksızın konuşması, başlıbaşına bir suçtu. Hitler bu husustaki prensibini şöyle açıkladı:

«Eğer Almanya'da üç hain bir yabancı diplomatla buluşurlar ve bunu benden gizlerlerse, bu diplomatla konuştukları havaların durumu, yahut eski para koleksiyonları üzerine olsa bile, ben onları öldürürüm.»

Bu konuşmasından sonra Alman Meclisi, Hitler'e «Bu azimkâr hareketiyle memleketi iç savaştan ve anarşiden kurtardığı için şükranlarını arzeden» bir karar aldı.

Hitler'e hem de hâdiselerden hemen sonra teşekkürlerini iletenlerden biri de Devlet Başkanı Mareşal Paul Von Hindenburg'du. Etrafındakilerin elinde oyuncak olan yaşlı Başkan, Şansölyesine 2 Temmuz günü şu telgrafı gönderdi:

«Bana gelen raporlardan, sizin, azimkâr bir hamleyle ve cesurane bir şekilde şahsınızı ortaya koyarak, vatana ihanet mahiyetindeki hareketleri ezmüş bulunduğunuzu öğrendim. Bu hareketinizle Alman milletini büyük bir tehlikeden kurtardınız. Size bunun için derin teşekkürlerimi ve samimi takdirlerimi ifade ederim.»

Bu telgraftan sonra, tek madde delik bir kanun çıkararak, «milleti tehlikeden kurtarma hareketi» ni meşrûlaştırmak bütünü kolaylaştı. 3 Temmuz 1934 tarihli bu kanunun metni şudur:

Devletin Meşrû Müdafaa Tedbirleri Hakkında Kanun Tek Madde

Vatana ihanet mahiyetindeki tecavüzlerin önlenmesi için 30 Haziran, 1 Temmuz ve 2 Temmuz günlerinde alınan ted-

Aşçı Kadının ifadesi

Von Schleicher'in öldürülmesiyle ilgili olarak, evdeki aşçı kadının Potsdam Mahkemesi Saveısına verdiği ifadenin zaptı:

Potsdam Mahkemesi
30 Haziran 1934
Doğu Prusya - Krimitten - 1/5/1881 doğumlu Bayan Marie Güntel geldi.

Olay Hakkında :

1929'un Mayısından beri General von Schleicher'in aşçısıyım. Bugün öğle zamanı saat yarım sıralarında pencereden caddeye bakarken iki bey gördüm. Pencereden ne aradıklarını sordum. General von Schleicher'i görmek istediklerini söylediler. Düğmeye basarak bahçe kapısını açtım. Beyler bahçeye girdiler. Sonra da villanın kapısını çaldılar. Kapıyı açtım. Beylerden biri General von Schleicher'in evde olup olmadığını sordu. Gezmeğe gittiğini söyledim. Sert bir şekilde kendisini General von Schleicher'e götürmemi söyledi ve bana dört köşeli bir marka gösterdi. Bunun ne olduğuna dikkat edemedim. Ama beni durmadan zorluyordu. «Doğruyu söyleyin, yoksa tehlikesesiniz» gibi bir şeyler söyledi. O zaman dedim ki, «Bir bakayım» dedim. İçeriye Generalin çalışma odasına girdim. Bey de arkamdan geliyordu. Odaya girince arkamda durdu ve yazı masasında çalışan Gen. von Schleicher'in neral von Schleicher misiniz?» diye General bu sual üzerine oturduğu koltuktan beye doğru döndü ve «Evet» dedi. İşte hemen bu anda ateş etmeye başladılar. Daha sonra ne olduğunu bilmiyorum. Çünkü korkudan hemen odadan kaçtım. Kendimi kaybetmişim. Odadan geçip bahçeye çıktım... General von Schleicherin odasında karısı da radyonun başındaydı. Odaya girince onun ölüsünü de Generalle birlikte yerde buldum.

Faili tarif edemem. Çünkü çok heyecanlıydım. Onunla karşılaşırsam bile kendisini tanıyamam.»

Bu ifade 3 Temmuz tarihli kanun çıkınca lüzumsuz hale gelmiş ve dosya kapatılmıştır.

birler, devletin meşrû müdafaa tedbirleri olarak hukuka uygundur.»

Mareşal Von Hindenburg Hitler'e meşhur telgrafını çektiğinden tam bir ay sonra 2 Ağustos 1934'te ölecek ve Hitler onun yerine Devlet Başkanlığını ilân edecekti. Sonrası da malûm.

REKLAMINIZI
GAZETE VE DERGİLERLE
DEĞERLENDİRİN!

**BASIN
İLAN KURUMU**

YURT İÇİ VE YURT DIŞI REKLAMLARINIZ İÇİN
HİZMETİNİZDEDİR.

Genel Müdürlük
Cağaloğlu, Türkocağı Caddesi No. 1
İstanbul

Telefon : 27 66 00 - 27 66 01
Telgraf adresi : BASINKURUMU

Johnson'u yalanlayan röportajlar

Amerikan Hükümeti, önce Hanoi'de sivil halkın bombalandığını yalanladı. Ama aşağıda okuyacağımız Salisbury'nin röportajları da Amerikan Hükümetini yalanladı. Johnson yönetimi, yalan söylediğini kabullenmek zorunda kaldı! Böylece büyük önem kazanan röportajları, Türk kamu oyuna duyuruyoruz:

Selma Ashworth

Amerikan bombardımanlarının Kuzey Vietnam'da şehir, kasaba ve köylerde sivil halk arasında yaptığı zararlar, son haftalarda gerek Amerikan, gerekse Avrupa basınında şiddetli tepkiler uyandırmaktadır.

26 Aralık gecesi, Amerikan radyo istasyonlarından biri, haberleri verirken, «Vietnam'daki bombardımanların normalle avdet ettiğini» söyledi. Daha fazla teferruatla girişmedi. Fakat, bunun ne demek olduğunu herkes anlamıştı.

Aşağıda çevirisini aynen vereceğim, Mr. Harrison Salisbury'nin röportajından sonra, Amerikan Savunma Bakanlığı sivil halkın yaşadığı muntikalarda bombaların düştüğünü ve bu yüzden zararların büyük olduğunu kabul etmek zorunda kaldı. Özür olarak da «Kuzey Vietnamlıların mahsus askerî toplulukları, sivil halkın arasına soktuklarını» ileri sürdü.

New York - Times'in yayıncılarından olan Mr. Harrison Salisbury, 23 Aralık Cuma günü, Cambodiya'da Pnom Penh'den Internationale Control Commission'unun bir uçağı ile Hanoi'ya gelmiştir. Pasaportu, Washington tarafından Kuzey Vietnam'a gitmesi için verilmiştir ve Hanoi'da kendisine giriş vizesi tanınmıştır.

Mr. H. Salisbury'nin 27 ve 28 Aralıkta yazdığı yazısı:

28 ve 29 Aralık tarihli «The Times» gazetesinde çıkmıştır. «Hanoi, Kuzey Vietnam, Aralık 27.

Dün öğleden sonra saat 2.35 ten az evvel, uzaktan gelen boğuk bir uğultu işittik. Eski Fransız otelinin, üç metreden yüksek pencereleri sahlandı ve ağır gri perdeleri aralandı. Hemen arkasından çok şiddetli bir gümbürtü daha duyduk. Gene pencereler sallandı, perdeler aralandı. Az sonra, bunları bir üçüncü gümbürtü takip etti. Alârm düdükle-ri çaldı, müşteriler odalarından fırlayıp mermer merdivenlerden hızla aşağıya indiler ve tropik Noel ağacının bulunduğu uzun salondan, dünyanın her tarafından gelmiş likörleri, Moskova'nın Stolichnaya Votkası, Peking'in piring şarabı, Londra'nın Gordon Gin'i ile meşhur barından geçip, avludaki beton sığınaklara koşurlarken, otelin savunma personeli metal şapkalarını ve tüfeklerini hazırlıyorlardı.

«Müşterilerin sığınaklara indiği sırada, siyah saten etekli, beyaz blüzu, ufak tefek gar-

son kızlar, otelin üzerinden, alçaktan uçacak uçaklara ateş açmak üzereydiler.

«Talihin garip bir cilvesi olacak ki, sığınakların içinde Amerikalılar çoğunluğu teşkil ediyorlardı. Benden başka, bir Amerikan barış delegasyonunun dört üyesi vardı. Sığınaktaki diğer yabancılar, Sovyet Ajansı Tass'ın ikinci müdürü, İtalyan Komünist gazetesi U-nita'nın muhabiri, bir Sovyet delegasyonu, iki Kûbalı, ve bir Doğu Almanya'lıydı. Çinlilere rastlamadım.

«Enebilir, bombardımanlardan heyecanlı bahsediyorlardı. Fakat Vietnamlılar bu konuşmalara katılmadılar. Hava sirenleri ve bombardımanlar onlar için ne yenilikti, ne de heyecan vericiydi. Ciddî, ölüm kalmı davasıydı.

«Eli silâhlı, güzel garson kızlar bu ciddi dâvanın bir parçasıdır. Hiç şüphe yok ki, tüfek ateşi ile düşürülen Amerikan uçaklarının adedi pek az. Ama, uçaksavar bataryalarını ve «Sam füze» lerini desteklemek için, halk her türlü silâhı kullanmasını öğrenmiştir.

«Dünkü alârm sadece altı veya yedi dakika sürdü. Kuzey Vietnam makamları, pilotsuz Amerikan keşif uçağının gözükmesiyle sirenlerin öttürüldüğünü söylediler. İşittığımız çok şiddetli üç gümbürtü, herhalde «Sam füze» lerinin ateşiydi. Aynı çeşit robot uçak, Noel günü, aynı saatte sirenlerin çalmasına sebebiyet vermiştir.

«Bugün yabancı basın mensupları, Noel günü düşürülen robot uçağın bulunduğu yeri gezmeye davet edildi. Yaprak ve yeşilliklerle kamufl edilmiş yarım düzine araba ile yola çıktık. Hanoi'nin dışında, kamufl edilmiş tek bir araba veya kamyonu rastlamaya imkân yok. Ve şehir içindeki otomobillerin çoğu da devamlı olarak kamufl edilmiş vaziyette. Hasır veya metal şapkalarında yaprak ve yeşillik taşıyan pek çok insan var.

«Paul - Doumer köprüsünü geçip Kuzey - Doğu istikametine yola devam ettik. 14 Aralıkta Amerikan hava akınında atılan bombalar, köprüye dokunmamış bile, fakat Hean-kiem, Galem ve Yenvein gibi sivil halkın oturduğu yerlere zarar vermiştir.

«Amerikan askerî bildirişi, Yenvein'de demiryolunun bombalandığını bildirmektedir. Gerçi bazı bombalar demiryoluna düşmüştür, ama demiryolu

halkın yaşadığı mahallenin içinden geçmektedir ve bir evin peşi sıra diğeri gümbür-gümbür yıkılmıştır. Kuzey Vietnamlıların iyi organize edilmiş tamir grupları, Amerika'nın bozmak istediği demiryolunu kısa zamanda normal işler hâle sokmuştur.

«Resmî kaynaklara göre, Amerika'nın Noel günü tahrip edilen robot uçağı, şehrin 12-13 mil kuzey doğusuna, Hanoi'yi Çin'e bağlayan demiryolunun yakınına düşmüştür. Amaç herhalde demiryolunun ve üzerindeki faaliyetin fotoğrafını almaktır.

«Sivil halkın yaşadığı yerler yıkıldığı halde, ahali arasında ölüm adedinin düşük olması, Kuzey Vietnamlıların hava hücumlarını büyük bir ciddiyetle ele almış olmalarından ileri gelmektedir. Bunun surlarından biri, komünistlerin keşfettiği tek insanın girebileceği beton delik şeklindeki sığınaklardır. Bu sığınaklara, ana yollar boyunca ve tekmil şehirlerin sokaklarında rastlanıyor. Daha binlercesi de inşa halindedir. Geçen gün, sabahın beşinde, bir Kuzey Vietnamlı, tek başına bu sığınaklardan birini kazmakla meşguldü. Elle kazılıyor, kanalizasyon borusuna benzeyen bir şekli var. Birkaç santimetre kalınlığındaki beton örtü-

safedeki evler ve Vietnam - Polonya dostluk mektebi de yerle bir olmuştur.

«Yaptığım araştırma ve gezilerden şu sonuca vardım: Ya Amerikan bombaları her türlü kesinlikten mahrumdur, yahut bile bile, nereye düşeceğine boş verilmektedir. Bu bombardımanlar, askerî muntikalara zarar vereceğine, daha çok sivil halkı öldürmektedir.

«Şayet bu bombardımanlarla, sivil halka ve Komünistlere göz dağı verilmek isteniyorsa, Amerikalılar onları korutmaktan çok uzaktır. Bilâkis birçok kimselerle yaptığım konuşmalardan morellerinin yükseldiğine kanaat getirdim.

«Buna benzer bir durum, İkinci Dünya Savaşında, Londra'nın bombardıman edilmesi ile olmuştur. Hava bombardımanları, Londra halkının dayanma azimlerini arttırdı ve istrap çekenleri birbirine yaklaştırdı.

«Hanoi, Kuzey Vietnam, Aralık 28.

«Resmî makamlar burada, savaştan sonra inşa edilecek hükümet merkezinin tekmil plânlarının hazır olduğunu söylüyorlar. Yeni kurulacak merkezin yeri Hanoi'ya yakın seçilmiştir. Bu, Kuzey Vietnam'ın nasıl beklenmedik o-

VIETNAM POLİTİKASI...

leriyle, bomba tam üzerine düşmediği takdirde, çok emin sığınak oluyorlar.

«Ölü adedini ve tahribini azaltan faktörlerden biri de, komünistlerin dağıtılacak her şeyi, şehrin dışına çıkarıp, dağıtmalarıdır. Kırlar ve tarlalar gıda maddeleri ve üst kaş deposu haline gelmiş. Aynı şeyi insanlar için de söyleyebiliriz.

«13-14 Aralıkta, Hanoi üzerine yapılan hava hücumu hakkındaki Amerikan bildirişi, uçakların amacının, Vandien'deki Famyon parkını bombalamak olduğunu bildirmiştir. Vandien, 1 rumaralı Milli yol üzerinde (Hanoi'dan Saigon'a giden eski ana yol) ve Hanoi'nin güneyindedir. İdari bakımdan Hanoi'ya bağlı değildir, fakat şehir olarak sivil halkın yaşadığı muntikaların bir devamıdır. Amerikan Askerî haritaları, bu kamyon parkını, 1 Numaralı Millî yolun doğusunda gösteriyor. Aslında ise o romantika evlerle doludur. Bombalar, Millî yolun dörtte bir mil doğusundaki kısmı tamamen tahrip etmiştir. Yalnız bombaların verdiği zararlar burada bitmiyor. Millî yolun her iki tarafında bir mil me-

layları karşılamaya hazırlandığını gösteriyor. Hanoi'un tamamen yıkılabileceğini gözle aldıklarına delâlet eder.

«Başkan Ho Chi Minh, Kuzey Vietnamlılara, Hanoi'un, Haiphong'un ve daha başka şehir ve kasabalarının tahribini sineye çekmeleri gerektiğini söylemiştir. Hattâ Hanoi, savaştan sonra ayakta kalsa bile, yeni merkez inşa edilecektir. Zira bugünkü şehir, yirmi yıldır süren savaşların sonucu pek perişandır.

«Diğer Komünist merkezlerinden farklı olarak, Hanoi'da muazzam hükümet binaları, büyük spor sarayları, şaşaalı opera salonları yok. Fransızların yapmış olduğu Opera binası, hâlâ buranın en geniş toplantı yeri. Ve hava hücumları yüzünden opera kapalıdır.

«Kuzey Vietnam'da para sadece fabrika ve endüstriye yatırılmaktadır. Dükkânlar sabah erken ve akşam üstü birkaç saat açık. Herkes bisiklete biniyor. Akşam, sokaklarda bisikletten geçmeye imkân yok.

«Halkın büyük bir yüzdesi, şehir dışına çıkarılmış, ama bu yüzdeyi kesin olarak bilmiyorum. Resmî kayıtlara

göre Hanoi nüfusunun üçte biri kırlardadır. Müesseseler de şehir dışına taşınmış. Teknik Üniversitenin fakültelerinin çoğu Hanoi'un dışarısında. Güzel Sanatlar Müzesinin kıymetli eserleri mağaralarda saklanmıştır.

«Xuandinh'de gezdiğim bir mektepte 701 talebeden 300'ü Hanoi'den gelmeydi. Bunların aileleri Hanoi'de devlet memuru veya işçiydi. Hava akınlarına karşı alınan tedbirlerin ciddiyetini, bu mektebi gezerken bir kere daha gördük. Her sınıf bir başka evde. Mektep, tekmil köyün içine dağıtılmış. Sınıflar arasındaki mesafe en aşağı 150 yarda. Sınıflarda, her talebenin sırasının altında, tilki yuvası gibi birer sığınak kazılmış. Alârm düdükle-ri çaldığı vakit, talebeler saniyenin onda biri bir zamanda, oturdukları sıralardan derhal altarındaki tilki yuvası sığınaklara kaymaktadırlar. Sınıfların duvarları kil ve topraktan yapılmış. Bir sınıftan diğerine giden yolların iki yanında siperler ve beton sığınaklar hazırlanmış.

«Çocuklar, birbuçuk santim kalınlığında hasır örgü şapkalar giyiyorlar. Bu şapkalar, bombaların ufak parçalarına karşı başı iyi koruyormuş. Mektep kitaplarıyla beraber, ilk yardım kutularını da taşımaları şart.

«Şimdiye kadar gönderdiğimiz haberler, Kuzey Vietnam makamları tarafından okundu, fakat hiçbir noktası değiştirilmedi, ve sansür edilmedi. Pek çok fotoğraf çektim, onları da göndermeden evvel makamlara göstermem gerekti. o kadar.

«Ölü adedini Kuzey Vietnam'ın verdiği rakamlardan öğrenebiliyoruz. Ama tahrip ve zararın dehşetini gözlerimiz görüyor. Hiç şüphe yok ki Hanoi ahalisinin dağıtılması ve birçok müesseselerin dışarı taşınması Kuzey Vietnam ekonomisini ve halkını sarstı. Malzeme problemini kolaylaştırmak için, gıda ve üst baş dağıtımını kontrolü şimdi Hanoi tarafından değil, fakat vilâyetlerin idari makamları tarafından yapıyor. Bu aynı zamanda Hanoi ve Haiphong bombardımanlarında depoların tahrip olmasını önüyor. Her ne kadar arada sırada gıda maddeleri darlığı olmuşa da, fiyatlardaki artış çok azdır.»

Mr. Harrison Salisbury'nin Hanoi röportajları, durumun ne kadar Amerika'lılar tarafından çıkmazda sokulduğunu gösteriyor. Öyle anlaşılıyor ki Pentagon nihai zafer elde edilinceye kadar, kadın, çocuk demeden öldürmeye devam edecektir.

KITAPLAR

samih emre

HÜRRİYET YOLU

Duyurmakta geciktiğim bir kitap bu; yayınevlerimizin yabancı dillerden eserler çevirme acelesinde birleştikleri, okuyucularımızın bir yabancı yazarın adını taşımadığı sürece güven duymamakta kendilerini haklı saydıkları garip bir dönemde, yanılırlara üstüste katlanırken, bir bolluk piyasasının aldatıcı kalabalığına gömülme hoşgörüsüyle karşılanabilir iri bilmem? Aslında bu bizim kabahatimiz. Okuyucu, uzaktan uzağa yayın dünyasının en seçkin, en ödenmeye layık en tercih edilmesi gereken adaylarını bizlerin söylemesini bekliyorsa eğer, şüphesiz kabahat bizlerde; tabii ki bende.

Bir dönemde Millî Eğitim Bakanlığı dünya edebiyatından tercüme serisinin, Remzi Ahmet - Halit - Semih Lütfi.. sonra Varlık, Ataç.. yayınevlerinin öncülüğünde Türk okuyucusuna kabul ettirmeye çalışılan Batı eserleri, şimdi Türk edebiyatını silen, söndüren, engelliyen bir piyasa furçasında. Kitaplıklarına süslü ve gösterişli ciltler dizmek merakını edinecek şekilde şartlanan bir börtük paralı okuyucunun adı duyulmuş büyük eserlere gösterdiği iştah; taslı inkânları geniş bir kısım ticaret gönüllülerinin ekmeğine yağ sürmüş olmalı; en ciddi eserlerin, çok zaman en uyduruk çeviriler, en dikkatsiz baskılarla en paragon yayınevlerinden çıkarıldığı görüyoruz nice. Arada iyi niyet eseri birkaç eser kaçınca gözden, gene de yayın dünyasını izlemeyi görev edinmiş kişiler bunu duyurmuş olmanın suçunu kabullenmelidir ister istemez.

Hovvard Fast'dan - filminin gördüğü geniş ilgiyi kullanma niyetiyle - daha önce dilimize Spartaki's çevrilmişti. (Çeviren Özyayınlar, Altın Kitaplar, Kasım 1961, 287 sayfa, ciltli, 10 lira). Max Beer'in «Sosyalizm ve Sosyal Mücadelelerin Tarihi» adlı eserinin (Çeviren Galip Üstün) ilk cildinde asıl gerçeği açıklanmış olan bu Roma tarih sayfası, Hovvard Fast'ın romanında çağdaş bir önem kazanıyor, günümüzün özgür Hük savaşılarına yakın bir durumun değişmez değerini getiriyordu. Şüphesiz bu amaçla yazar eserini çocuklarına ithaf ederken şöyle söylüyordu: «Bu kitap, kızım Rachel ve oğlum Jonathan içindir. Çok eski zamanlarda yaşayan cesur kadınların, erkeklerin, adları asta unutulmayan hikâyesidir. Bu hikâyenin kahramanları hürriyeti, insanlık vekârını daima aziz tuttular; iyi ve doğru bir hayat yaşadılar. Bu kitabı çocuklarını ve başkalarını okusunlar, sıkıntılı gelecekleri için kuvvet alsınlar, istibdat ve haksızlıklarla mücadele edebilsinler diye yazdım. Belki böylece Spartacus'un emelleri, za-

KURBAN

Diyelim bir kumaşçı, sattığı kumaşı, kötü bile olsa, gerine gerine övebilir. Her yapımcı, her satıcı bu övüngelelik içindedir. Politikacılar da, yönetmenler de, öğretmenler, subaylar, sporcular, tiyatro oyuncularını da böyle... Bu övünmeleri, haklı da olsa, haksız da olsa, hiç yadırgamayız, övünmeleri kınamayız.

Yalnız yazar, yaptığı işi övemez. Yaptığı yada sattığı malı öven, gördüğü işin başarısını göklere çıkaran herhangi biri gibi, yapımı öven bir yazar görüp duydu mu? Böyleleri çıkarsa, kınamır.

Türk Tiyatrosu üstüne çok yazılıp söyleniyor, konuşulup tartışılıyor. Genellikle deniliyor ki, bizde oyuncular çok, çok iyidir, oyun yönetmenleri de başarılıdır; ama oyun yazarlarımız daha bu düzeye varamamışlardır.

Bu yargı karşısında oyun yazarları, yaptıklarını övemez, kendilerini savunamazlar.

Onbeş yabancı ülke tiyatro-sunu az çok gördükten sonra, bizde «tiyatrodan icra»nın gerçekten üstün başarılı olduğu na inanıyorum. Ama birşeye daha inanıyorum: Türk oyun yazarlarına hakkettikleri yerin, değerini veremediğine... On kadar oyun sayabiliriz ki onlar için, çok cansıkıcı bir yargı olan «hiç de dünya tiyatrosundan aşağı değil» demeyeceğim, tersine, çağdaş dünya tiyatrosunda önemli yer alacak değerli yapıtlardır, diyeceğim. Bu değerli oyunlarımızın sayıları azsa, bunun sorumu oyun yazarlarımızın değil, resmi yada özel oyunculuların ellerinde tutan bazı kişilerindir.

Oyun yazarlığımızı, oynayıp ve sahneye koyuştan çok geride sananlara, Melih Cevdet'in «İçerdekiler», Sermet Çağan'ın «Ayak Bacak Fabrikası», Kemal Demirel'in «Antigone», Güngör Dilmen'in «Midas'ın Kulakları» ve «Kurban» adlı oyunlarını bir daha okumalarını salık veririm.

Güngör Dilmen'in bu iki oyunu, yeryüzünün hangi ülkesinde olursa olsun, oyunlar içinde birinci sırayı tutacak has Türk oyunudur.

Köy gerçeği diye yöresel ağız kullanılması ve Türkiye gerçeği diye, günün modası sanılan toplumsallığı en kaba, hamhalat ve kalın çatışma çizgileriyle sahneye çıkarma yalınkathığına ve ucuz başarı yollarına başvurmadan da bir köy oyunu yazılabileceğinin başarılı bir örneğidir Kurban.

Güngör Dilmen, Kurban trajedisinde genelden yerele ulaşmasını, bu karşılıklı ilişkiyi kurmasını başarmıştır. Türk köylü kadını yerel, ama «Medea» trajedisindeki duygu tohumu geneldir. Zehra'nın durumunda kalan bütün kadınlar aynı duyguyu duymak genellindedirler. Ama Zehra bunu, Türk köy kadını olarak, o biçimde duymak ve davranmakla yereldir.

Dram kahramanları bir genelliği, trajedi kahramanlarıysa bir ayrıcalığı belirtirler.

Türk köylü kadını, üstüne getirilen kumayı, dahası ikinci, üçüncü kumayı da, gelecek ve gelenekleri uyarınca, hiç başkaldırmasız yada bu duygusunu dışı vurmadan, açık bir çatışmaya götürmeden benimser, benimsemek zorundadır; bu, genelliktir. Oysa Kurban'daki Zehra, bu genelliği bozan bir ayrıcalıktır. Üstüne getirilen kumaya katlanamamıştır. Çünkü Zehra'nın çatışması, ne yalnız kocasıyla, ne yalnız dar köy çevresiyeldir. O, görünürdeki bu çatışmaların aracılığıyla, ama bunları da aşarak, toplum kuralları ve Türk köy kadınının yazgısıyla çatışmaktadır. Ne var ki, sağır bir dünya içinde olduğundan sesini duyurmaktan umarsızdır. Bu umarsızlığın tek kurtuluşu, ölüme kaçış olacaktır. Kurban bunun için trajedidir. Olumsuz sonucuya, seyircileri olumlu etkilediği için de çağdaş bir trajedidir.

Dilmen, bunu, «Tiyatro» dergisinde kısaca şöyle belirtiyor:

«Tragedyanın bir türünde kişinin yaşamı bir değer için savunulması olarak anlam kazanır. Sonda gelen ölüm de bu değer için ta kendisi olur. Bu anlamda trajik kişi, çoğunluğun katlandığına

Gülriz Sururi «Kurban» da...

katlanmayan kişidir.»

Oynayıp gerçekten başarılıydı. Gülriz Süruri, bir Türk trajedisinin bütün gereklerine uygun olarak Zehra'yı tam bir gerçekçilikle sundu.

Engin Cezzar, Hamlet ve «Aklın Oyunu»ndaki başarı çizgisinde, Kurban'da yeni bir başarı daha kazandı.

Dekorun başarısı, sahne olanaksızlığı düşünülünce daha da artıyor.

Trajedide, seyircinin oyunun içine girmesi değil, ona uzaktan, kuşbakışı bakması gerekir. Çünkü trajedi, bir ayrıcalık olduğuna göre, bu ayrıcalığın inandırıcılığı ve etkisi ancak bu uzaklaşmayla sağlanabilir. Trajedi, günlük yaşamımızdan uzakta geçen bir olaydır. Trajedi bize yaklaştığı ölçüde, günlük yaşamımıza aykırı düşeceği için, etkisini ve inandırıcılığını yitirir. Nitekim, günlük yaşamımızda «koro» yokken, trajedide etkiyi arttıran bir öğedir. Oyuncuların, düz değil de «manzum» konuşmaları da

trajediye bu yüzden uygundur.

Kurban'ın oynanışında, sahenin darlığı, salonla yakınlığı, bir de ışık düzeni, trajedi etkisini azaltıyor. Ama bu gerekli uzaklaşmayı asıl önleyen müzik ve dans. Kumandanın eve getirilişinde köylülerin dansları ve ordaki müzik, eskiden bildiklerimizle çağrışım yapsa bile, trajediye uygun bir yeniden düzen olmalıydı, kanısındayım. Nasıl ki, sözler, bildiğimiz köylü konuşması olmadığı halde, trajedideki uzaklaşma etkisiyle, bu sözleri yadırgamıyorsak, köylü Zehra böyle konuşmaz, demiyorsak, müzik ve dans için de aynı şey olmalı, bilinen dans ve müzikten ayrı bir düzene gidilmeliydi. Elbet, müziğin ve dansın yerlilikten kopmasını gerekli bulmuyorum; tıpkı sözlerin ve davranışların yerliliği gibi bir yerlilik.

Türk tiyatrosuna değerli bir oyun daha kazandıran Güngör Dilmen'i kutluyorum.

Aziz Nesin

manımızda gerçeklik kazanacaktır.»

Öyle görüyor ki Hovvard Fast, bu çağdaş Amerikalı romancı, konularını tarih sayfalarından seçme dikkatiyle, alışılmış tersine, bir rahatlık ve sorumsuzluk ortamı sağlamak niyetinden çok, gününe en haklı savaşların inkâr edilmez selgelerini geçmişten vererek sözüne güç kazandırma çabasındadır. Eski Roma'nın özgürlük savaşlarından, yüz yıl önceki Amerikan iç savaşına çevrilen bakış, uygarlık yolunda durmadan ilerlediğini farzetmeye yakın eğilimimizin tersine, insanlık düşüncesinin yerinde saymaya devam ettiğini bu kadar açıkça ispat edebilir ancak.

İstanbul Matbaasının Behice Boran çevirisiyle sunduğu Hürriyet Yolu. (İstanbul 1966, 303 sayfa, 10 lira) yazarının ithaf sevgisiyle gene birilerine, «Faşizme karşı savaşta can vermiş ak ve kara, sarı ve kızıl derili bütün erkek ve kadınlara» adanmış bir tercihle baş-

yor ve Gideon Jackson'un, bu Güney Karolina toprağının eski Afrika'dan getirilmiş kölelikten savaşla kurtulan kara derili vavtaşının, aşağı yukarı on yıllık özgürlük serüvenini anlatıyor.

Bu konuda, Amerika tarihinin özeti konusunda bile çok bir şey sahip değiliz. Amerika Dışişleri Bakanlığının parasız dağıttığı «Halk tarafından Kurulan bir Hükümet», «Amerika Tarihinin Ana Hatları».. gibi broşürler dışında güvenilir tek kaynak olarak yıllar önce Fuat Gökbudak'ın pürüzlü çevirisiyle yayımlanmış olan «Amerika Birleşik Devletleri Tarihi» ni hatırlıyorum. (André Maurois'dan iki cilt. İstanbul, Osmanbey Matbaası 1945, 257-228 sayfa, 600 kuruş)

Hovvard Fast'ın romanındaki zaman dilimini, André Maurois'dan yirmi yıl önce çevrilmiş olan bu eski kitabın 2. cildinin 107-127 sayfaları arasında kabaca özetlenmiş bulacaksınız; tabii bütün insanı sıcaklığına virmiş, genele indirgenerek ki-

salınmış, ayrıntılardan arınmış, uluslararası politika açısından değerlendirme çabasıyla yerel gerçeklerden uzaklaşmış olarak. Oysa çok zaman sanatın ışığı, bir tek insana projektör tutar ve tarih gerçeklerine rağmen herşeyden daha sıhhatli, daha gerçek, daha güçlü bir tablo çizer. Hovvard Fast'ın «Hürriyet Yolu» nu okuyanlar, Güney Karolina'nın bir köşecisinde Ku Klux Klan'a karşı masumca direnen Carvvell zencilerinin kavgalarında yüzyıllardır süregelen bir özgürlük savaşının bütün aşamalarını bulacaklardır.

«Zulmün en berbat çeşidi, kötü yasalarıdır» diyen Burke, herhalde hakkı yenen bir azınlığın acılarını dile getiriyordu: çünkü demokrasi oyunu, oy çokluğuyla ya da oylama yöntemlerinin ustaca kullanılmasıyla yasalara uygun bir baskı yaratmakta nice gün-deş örnekler yaratmış bulunuyor. Onun için «Halk Düşmanı»nda Ibsen. «Azınlık haklı olabilir; ama çoğunluk her

zaman haksızdır» diye haykırıyordu. Şüphesiz bu da oy oyunlarına yenilmiş bir isyancı öfkenin çığlığıydı. Ne var ki «Demokrasi, halkın, halk için, halk tarafından idaresidir» diye bir tanım bulan A. Lincoln'un Gettysburg nutku da, oy makinesini ellerinde tutanlarca «Halk için»i unutturularak uygulanmış, Amerika, demokrasi yönteminin kendi uygulamasını başka ülkelere de kabul ettirmekte baklılık iddia etmişti. Oysa «Hiçbir zincir, en zayıf halkasından daha kuvvetli değildir» gerçeğince, Amerika toplumunun zenciler halkası, Hovvard Fast'ın bize anlattığı yüz yıl önceki Carvvell serüveninden beri durmadan sancımakta devam eder. Hürriyet Yolu, bizim okuyucumuz için, ulusumuzun geçmişten gelen olgunluğu yanında ham kalan yeni teknik gelişmelerin çürük yerlerini göstererek yararlı. Bu tarih romanını, kendimize göre değerlendirecek. Amerikalılarda çok biz, duyarak okuyabiliriz.

DEMİREL NEREDE HAKLIDIR?

Politikacı-plâncı ilişkisi üzerine önce Prof. Tinbergen düşüncelerini açıkladı. Bunu, bütçe tartışmaları sırasında Başbakanın konuşmaları izledi. Plâncı-politikacı ilişkisinde Başbakan ve Prof. Tinbergen'in görüşleri birbirini desteklemektedir. Daha açık bir deyişle, iki görüş arasında bir ayrılık bulmak imkânsızdır. Bu bakımdan bu görüşlerin bütününe, «Tinbergen - Demirel düşünce biçimi» demek mümkündür.

Tinbergen - Demirel düşünce biçimine katılmıy veya katılmıy, bu birinci derecede önemli değildir. Önemli olan, bu görüşlerin Türkiye'deki plân tartışmalarında daima geçtirilen bazı temel noktalara açıklık getirebilecek özde olmasıdır. Türkiye'de şimdiye dek, açık veya kapalı olarak söylenen ve karşıtı söylendiğinde «plâna inandıkları» varsayılan çevrelerin savunmaya geçtikleri görüş şuydu: Ülkenin ihtiyaç ve imkânlarının ortaya konması sorunu bir teknik araştırma ve bilgi sorunu. Araştırma yeteneği ve bilgi ise, teknisyenlerde vardır. Öyleyse, teknisyenler belirli bir dönemde ulusun ulaşacağı düzeyi ve bunun gerektirdiği tedbirleri en doğru bir biçimde saptayacak kimselerdir. Politikacıların yapacağı iş, bu programı bazı rötüşlerle kabul etmek ve uygulamaktan ibarettir. İyi politikacı, teknisyenlerin reçetelerine sahip çıkan politikacıdır ve iyi plâncı ise, bunları kabul ettirmeye çalışan, eğer başaramazsa istifa eden plâncıdır.

Tinbergen - Demirel düşünce biçiminin «plâna inananlar»ın düşünce biçiminin tam karşıtı olduğu açıktır. Prof. Tinbergen ve Başbakan Demirel'e göre, plâncı düşmandır; temel kararları politik gücü elinde bulunduranlar alacaktır. Teknisyenlerin görevi, bu temel kararlara açıklık getirmek ve gerektirdiği tedbirleri ortaya koymaktan ibarettir. Başka bir deyişle, bu teze göre plânlama sürecinde teknisyenler değil, politikacılar aktiftir.

Bu iki tezden hangisi realist ve geçerlidir? Şimdiye dek birinci görüş baskın olduğundan böyle bir sorunun varlığı bile duyulmamıştır. Fakat şimdi iktidarın başı ve Başdanışman rakip bir teze ortaya çıktıklarına göre, bu sorunu geçirtmeye imkân yoktur.

Kısaca söylenebilecekler şunlardır: Bir kez, gerek burjuva ekonomik politika ve gerekse sosyalist plânlama kuramı, Tinbergen - Demirel düşünce biçiminin arkasındadır. Her ikisi de bu noktada birleşmektedir. Bir dönem sonunda, toplumun ulaşması gerekli ve ulaşabileceği düzeyin seçilmesi sorunu, bir siyasal sorundur. Siyasal sorunlar, siyasal güçlerin temsilcileri tarafından çözümlenir. Belirli bir zaman sonra tüketilen malların miktarının ne olacağı ve bunun için kemerlerde ne kadar sıkılaşmaya razı olunacağı halk veya onun adına karar alanların belirlemesinden daha doğal bir şey düşünülemez. Plânlamada alınan temel kararlar bu özde karardır. Onun için de politikacılar tarafından alınması zorunludur.

Yalnız burada ileri sürülecek bir kanıt (argüman) vardır: Politikacıların halkın eğilimini yansıtmamaları durumunda halkın adına kararları onları temsil etmeyenler almış olacaktır. Böyle durumlarda plâncıların kararlarına dayanmak tercih edilmelidir. Bu düşünce, plâncılara, demokrasilerin eksikliklerini giderme görevini vermek demektir ki, plâncıların bu

SARI PLANLAMA

Yalçın Küçük

göreve hazırlıklı olduğunu düşünmek için hiç bir neden yoktur. Kaldı ki plâncıların halkın eğilimlerini, politikacıların daha iyi yansıttıklarını kim iddia edebilir?

İkinci nokta, sosyalist ülkelerde, Tinbergen - Demirel tezi, kapitalist ülkelerdekinden çok daha geçerlidir. Bu düşünce birçoklarına inanılmaz görünebilir. Çünkü özellikle Türkiye'de, sosyalist ülkelerde her türlü kararın plâncılar tarafından alındığı düşüncesi yaygındır. Bunun son derece yanlış olduğunu belirtmek gerek. Bu tip ülkelerde, plânlama süreci, uzun vâdeli plânlar bir yana, yıllık plânlarda bile politik organın direktifi ile başlar. İlk direktif o kadar politiktir ki, hükümetten de değil, doğrudan doğruya Komünist Partisinin en yüksek organından çıkar. Halbuki, örneğin Türkiye'de, yıllık plânlama başlarken hükümetten direktif alınmaz. Üstelik siyasal organın direktifi, örneğin Türkiye'deki strateji belgelerine göre son derece ayrıntılı ve açıktır. Önemli sektörlerdeki artış hızları, üretimi ve değişimleri, tüketim düzeyi gibi «ayrıntılar» bile politik organ tarafından kararlaştırılır.

Üçüncü nokta, plâncının katkısının bu temel kararlara göre tutarlı bir plân hazırlamaktan ibaret olduğudur. Daha açık deyişle, politikacılar tarafından seçilmiş amaçları sağlayacak araçlar takımını ve bunların kullanılma biçimlerini ortaya koymak, bunlar arasında tutarlılığı gözetmek ve kıt kaynakların kullanılmasında tutumlu davranmayı garantilemekten ibarettir.

PLÂNCI NEREDE HAKLIDIR?

Peki, Tinbergen - Demirel tezi temelde doğru ise, son ayrılmalar ne ile açıklanacaktır? Başbakanın son bütçe konuşmasından anlaşıldığına göre, ayrılmalar önceki yıllara oranla son derece azdır ve bir açıklama gerektirmemektedir. Başbakanın mantığı şöyledir: 1962 yılında şu kadar, 1963 yılında bu kadar ve nihayet 1966 yılında ise en az ayrılmaya olmuştur. Mantık, daha önceleri de görülen Başbakanlardaki «baş sayma» tutkusunu göstermektedir. Bu tip saymaların en zayıf yanı, kelleden kelleye fark olduğunu hesaba katmamasıdır. Türk plânlama deneyinde iki defa, müsteşarı, daire başkanı, şube müdürü ile birlikte toplu olarak ayrılmaya olmuştur. Bunlardan biri 1962'de, diğeri ise 1966'dadır. Eğer bir teşkilâtın kritik noktalarını işgal edenler ard arda ayrılırsa, o teşkilâta bir kriz olduğunu görmemek için başları kuma gömmekten başka çare yoktur.

Krizin kaynağında plânlamanın reklâm tarafını alıp, şekli tarafına bağlı görünerek, özüne karşı çıkmak yatmaktadır. Her plânın her kese cazip gelen bir hedefler kısmı, bir de bu hedeflerin gerçekleştirilmesi için gerekli tedbirler kısmı vardır. Politikacı heçeflere sahip çıkmakta hiç tereddüt göstermemektedir. Daha önce de söylendiği gibi, bu, politikacının hakkıdır. Plâncının görevi ise, bu hedefler ile tutarlı tedbirleri ortaya koymaktır. Örneğin İkinci Beş Yıllık Plânda yüzde kaçlık bir kalkınma hızının hedef olarak seçilmesine politikacı karar verir. Fakat eğer yüzde 7'yi seçerse, stratejik olarak

şu tedbirleri almak zorundadır: İkinci plân döneminde toplam olarak 25 milyar lira kadar yeni vergi koyacaktır; yatırımların yüzde 25'inden fazlasını imalat sanayisine gitmesini sağlayacaktır; tarımsal mallar tüketiminin nüfus artış hızından fazla artmamasını garantiyecek tedbirler alacaktır. Ancak diğer tedbirler arasında bu tedbirler alınır, amaçları ile araçları tutarlı bir plândan söz edilebilir. Fakat politikacı bu tedbirleri almaya istekli değildir. «Beyler bunları biz yapabilir miyiz?» diye görüşünü belirtmiştir. Bundan sonra plânlamada, başta Müsteşarın yerine getirilen Müsteşar Vekili ve ona katılan «sarı plâncılar» ile bazı teknisyenler arasında çatışma başlamıştır. Sarı plâncılar, hükümetin yeni vergi alamayacağı, uygulamadan da görüldüğü gibi yatırımları istenen alanlara kanalize edemeyeceği, toprak reformu yapmayacağı görüşündedirler. Bunlara karşı söylenen ise şudur: Eğer hükümet yüzde 7'nin gereklerini yerine getiremiyorsa, bundan vazgeçer ve daha düşük hızla kalkınma yolunu seçer. Fakat hükümetin ne yüzde 7'den vazgeçmeye, ne de yüzde 7'nin gereklerini yerine getirmeye niyeti vardır. Plâncının görevi, yüzde 7'nin gerçekleştirileceğini ispat etmektir! Bu ise o kadar güç değildir. Biraz katsayılarla oynanır, bazı noktalardan da hiç söz edilmezse, her şey çözümlenir. Şimdi yapılmakta olan budur. Sarı plâncılar, siyasi iktidarı yaptığı ve yapmak eğiliminde olduğu her şeyin yüzde 7 için gerekli, yapmadığı her şeyin ise gereksiz olduğunu göstermekle meşgul olurlar. İkinci plânın stratejisi, bunun güzel bir örneğidir. Bu, her tipten politikacının rahatça yapabileceği bir kalkınma kompozisyonudur. Bu kompozisyonda vergilerden, reformlardan, yatırımların kanalize edilmesi sorunlarından söz yoktur. Sadece vaatler vardır. Bu bakımdan da strateji adı verilen belgeyi iktidardaki siyasal partinin seçim bildirgesinden ayırdetmek güçtür.

KÖTÜ PARA, İYİ PARAYI KOVAR!

Sarı plâncılar, bugün o düzeye getirilmiştir ki, Plânlama Teşkilâtından, bakanlıklarda yapılan işlerle herhangi bir biçimde uyum olmayan bir yazı çıkarmamaktadır. Alt kademelerden bu yolda gelecek bir yazıyı büyük makamları dolduran küçük memurlar «bakanlıkları incitmek» için alıkoymaktadır. Bu ve buna benzer örnekleri çoğaltmak mümkündür. Bununla birlikte, son derece tipik olan şu olayla yetinelim: İkinci plân modeli Yüksek Plânlama Kuruluna götürülürken, bir grup plâncı, iç ve dış tutucu çevrelerin de telkiniyle, alternatif bir model hazırlanmıştır. Bu yeni modele göre, resmî model bütünüyle yanlış ve örneğin vergiler plânlama bakımından önemli değildir, fakat baraj yapımı daha önemlidir. Bu yeni model basılmış, basma verilmiştir. Bu şekilde resmî modelin sonuçlarından memnun olmayacağı umulan siyasal organ eline teknik bir koz verilmeye çalışılmıştır. Fakat son ayrılmalar boşalan yerleri bu yeni modelin kahramanları, Daire Başkan Vekili, Şube Müdür

Vekili ve Müşavir Vekili olarak doldurmuşlardır. Bundan doğal ne olabilir diye sorulabilir. Doğal olmayan ve tipik bir sarı plâncılık örneği teşkil eden, hikâyenin devamıdır. Yeni ekip, iş başına geçer geçmez uluslararası kollokuyumu yapmıştır. Bu kollokuyumda tartışılan model, bütünü ile eski modeldir ve modeli büyük bir sevkle savunanlar ise, yanlış olduğu iddiasıyla alternatif model hazırlayanlardan başkası değildir. Vekiller grubu, şimdi modele hem daha doğru ve hem de politikacılar daha hoş gelecek katsayılar bulmakla meşgul olmalıdır.

Görüldüğü gibi, Başbakanın plânlama anlayışı doğrudur, fakat Başbakan ciddi plânlama istemektedir. Plânlamayı açıkça reddedemeyeceği için sarı plânlama ile yetinmektedir. Yalnız bunu sadece bugünkü Başbakanın bir özelliği sanmamak gerekir. Bundan önceki ilk büyük toplu avrılısında nedeni aynıdır. 1962 sonbaharında sarı plânlamaya razı olmayan Müsteşar, Daire Başkanları toplu olarak istifa etmişlerdir. İlk plânın siyasal organca kabul edilen stratejisine göre hazırlığı Yüksek Plânlamada tartışılırken görülmüştür ki, politikacılar prensip olarak kabul ettikleri tedbirleri almak eğiliminde değillerdir. Sadece bir takım parekende tedbirlerle yetinmek istemektedirler. Plâncılar bu tedbirlerle ancak yüzde 5-5,5'lük bir artış sağlanabileceği sonucuna vararak, politikacıların kalkınma hızının yüzde 5,5'a indirilmesini önerdiler. Politikacılar ne buna, ne de tedbirlere razı olduklarından, her dürüst teknisyenden bekleneni yaparak toplu olarak ayrıldılar.

Dört sene sonra aynı noktaya gelinmesi, bunun temelinde bazı sebeplerin olduğunu göstermektedir. Egemen güçler, henüz ciddi plânlamadan uzaktır. Plânlama kavramının cazibesine karşı duracak kadar da kuvvetli değildirler. Bunun için sarı plânlamaya başvurmakta dırlar. Sarı sendikacı bir toplumda, sarı plânlamanın pek yadırganmayacağı düşünülebilir.

Bütün bu işlere Başdanışman Prof. Tinbergen'in katkısının ne olduğu araştırılabilir. Esas itibarıyla söylediklerinin doğru olduğuna değinilmisti. Yalnız bu söylediklerini neden daha önce söylemediği sorusu ortadadır. Bununla birlikte, önemli olan, doğru olanın söylenmesidir. Bunu söyleme zamanını, söyleyenin politikası belirler, diye düşünülebilir. Fakat Prof. Tinbergen'in uluslararası kollokuyumda tanıdığı plâncılara «daha yenidirler, soru sormayın» diye ricada bulunması veya sarı plâncıların gayretlerine katılmayan teknisyenleri yazılı veya sözlü olarak istifaya çağırması, herhalde Prof. Tinbergen'in danışmanlık görevinin gereği değildir. Bu özel gayret, doğru söyleme zamanının seciminde de özel bir gayret gösterdiği kanısını uyandırmaktadır. Plânlama bir yana, bunları bir yabancıdan başka bir ülkenin iç işlerine karışma eğiliminin göstergeleri saymak gerekir.

Bütün bu hikâyenin, özellikle iktisatçılar için, yeni hiç bir tarafı yoktur. Türkiye'de «sarı» lar üzerine bir denge kurulmuştur. Ve bu dengeye götüren bir iktisat kanunu vardır: Kötü para, iyi parayı kovar. Yalnız bu kanun belirli koşullar altında işler. Asıl problem böyle kanunların geçerli olduğu koşulları değiştirmektir. Plânlama bu değiştirme işleminin başlatıcısı değil, fakat çok güvenilir bir «araç» ıdır.